

คำนำ

เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรการปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี เป็นหลักสูตรฝึกอบรมภายใต้โครงการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดถือภารกิจและพื้นที่เป็นฐานด้วยระบบ TEPE Online โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร โดยพัฒนา องค์ความรู้ ทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลักสูตรและวิทยากรที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาโดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในทุกที่ทุกเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรการพัฒนาจิตสาธารณะ จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อยังประโยชน์ต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

สารบัญ

คำนำ	1
หลักสูตร “การปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี”	3
รายละเอียดหลักสูตร	4
คำอธิบายรายวิชา	4
วัตถุประสงค์	4
สาระการอบรม	4
กิจกรรมการอบรม	4
สื่อประกอบการอบรม	5
การวัดผลและประเมินผลการอบรม	5
บรรณานุกรม	5
เค้าโครงเนื้อหา	7
ตอนที่ 1 การบริหารจัดการในชั้นเรียน	11
ตอนที่ 2 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน	16
ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และเทคนิคการจัดการชั้นเรียนด้วยความเสมอภาค	27
ตอนที่ 4 การสร้างวินัยเชิงบวกในห้องเรียน	41
ตอนที่ 5 สันติศึกษาเพื่อจัดการความขัดแย้งในโรงเรียน	54
ใบงานที่ 1	58
ใบงานที่ 2	59
ใบงานที่ 3	60
ใบงานที่ 4	61
ใบงานที่ 5	62

หลักสูตร

การปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี

รหัส TEPE-55304

ชื่อหลักสูตรรายวิชา การปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี

ปรับปรุงเนื้อหาโดย

คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหา

นางสาวประภาพรพรณ	เส็งวงศ์
นายพิทักษ์	โสตถยาคม
นางสาววงเดือน	สุวรรณศิริ
นางจรรยา	เรืองมาลัย
รศ.ดร.สิริพันธุ์	สุวรรณมรรคา
ศ.ดร.สุจิต	เพียรชอบ
รศ.ดร.อรจรรย์	ณ ตะกั่วทุ่ง
ผศ.ดร.ประศักดิ์	หอมสนิท

วิทยากร

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายละเอียดหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชา

ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของการปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี บนทฤษฎี และแนวคิดของการจัดการชั้นเรียน กรวมทั้งการจัดบรรยากาศในการเรียนเพื่อนำพาไปสู่การปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี แนวทางการจัดการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. อธิบายความหมายการบริหารจัดการชั้นเรียนและการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนได้
2. อธิบายบอกความสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียนและการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนได้
3. อธิบายการจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ได้
4. เข้าใจหลักแนวคิดในการสร้างวินัยและการจัดชั้นเรียน และการใช้ประชาธิปไตยในชั้นเรียนได้
5. อธิบายและเชื่อมโยงความเชื่อเกี่ยวกับความเสมอภาคมาใช้ในการเรียนการสอนได้
6. อธิบายความเสมอภาคทางการศึกษาและรากฐานของวินัยเชิงบวกในโรงเรียนได้
7. อธิบายและแยกแยะหลักการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกได้
8. อธิบายและทราบถึงความแตกต่างของสันติและความขัดแย้ง และการป้องกันความรุนแรง และการสร้างความปลอดภัยได้
9. สามารถการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาวินัยเชิงบวกได้

สาระการอบรม

- ตอนที่ 1 การบริหารจัดการในชั้นเรียน
- ตอนที่ 2 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน
- ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และเทคนิคการจัดการชั้นเรียนด้วยความเสมอภาค
- ตอนที่ 4 การสร้างวินัยเชิงบวกในห้องเรียน
- ตอนที่ 5 สันติศึกษาเพื่อจัดการความขัดแย้งในโรงเรียน

กิจกรรมการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระการอบรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้
4. สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
5. ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด

6. แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ
7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร
8. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม

สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ใบความรู้
3. วีดิทัศน์
4. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. กระดานสนทนา (Web board)
6. ใบงาน
7. แบบทดสอบ

การวัดผลและประเมินผลการอบรม

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนและหลังอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70
2. การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ส่งงานตามใบงานที่กำหนด เข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ.(2551).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ

_____ (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 . กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กดี. (2547). การคิดวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ชัคเซสมิเดีย.

ฉันท ชาติทอง. (2550). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. รายงานการวิจัยโครงการขยายผลเพื่อนำตัวชี้วัด การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีระดับองค์กรไปสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2548

พรณิษฐชัย. (2522). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วรวิมลพิมพ์.

สุรางค์ ไคว้ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สมน อมรวิวัฒน์. (2530). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพฯ: โครงการตำรา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2532). การศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน.

A Standards-Based Instructional Approach for Foreign Language Teacher Candidates in a
PreK-12 Program. Academic journal article from Foreign Language Annals, Vol. 39,
No. 3

Ackerman, F., Moore, J. 2001. A Theory of Argument Structure. Stanford, Calif.:CSLI
Publications.

Kauchak, D.P., & Eggen, P.D. (1998). Learning and teaching: Research-based methods (3rd
ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Van Manen, M. (1991). Reflectivity and pedagogical moment: The normativity of
pedagogical thinking and acting. Journal of Curriculum Studies, 23, 507-536.

หลักสูตร TEPE-55304

การปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 1 การบริหารจัดการในชั้นเรียน

เรื่องที่ 1.1 ความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียน

เรื่องที่ 1.2 ความสำคัญของการบริหารจัดการในชั้นเรียน

เรื่องที่ 1.3 การจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

แนวคิด

1. การจัดการในชั้นเรียนจึงมีความหมายกว้าง นับตั้งแต่การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียน การจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน การสร้างวินัยในชั้นเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และการพัฒนาทักษะการสอนของครูให้สามารถกระตุ้นพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนครู ซึ่งเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้น จำเป็นต้องมีเป้าหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ถูกต้อง กล่าวคือ เพื่อมุ่งสร้างนิสัยของการใฝ่รู้ มีใช้เพื่อมุ่งให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกในการเรียนเพียงอย่างเดียว ควรมุ่งสร้างคุณลักษณะของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น การพึ่งตนเองให้มากกว่าพึ่งผู้อื่น และการเป็นคนมีความคิด ใฝ่สร้างสรรค์ เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไปในอนาคต ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียน

3. การจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต่างปรารถนาให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น และผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร บรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ความปรารถนานี้เป็นจริง

วัตถุประสงค์

1. อธิบายความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนได้
2. อธิบายและบอกความสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียนได้
3. อธิบายการจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ได้

ตอนที่ 2 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

เรื่องที่ 2.1 ความหมายของการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

เรื่องที่ 2.2 ความสำคัญของการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

เรื่องที่ 2.3 แนวคิดในการสร้างวินัยและจัดการชั้นเรียน

แนวคิด

1. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนจะช่วยส่งเสริมและสร้างเสริมผู้เรียนในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนเรียนด้วยความสุข รักการเรียน และเป็นคนใฝ่เรียนใฝ่รู้ใน

ที่สุด หลักการจัดชั้นเรียน คือ การจัดบรรยากาศทางด้านกายภาพ และการจัดบรรยากาศทางด้านจิตวิทยา ในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และเพื่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาของแบนดูรา โดยมีแนวคิดว่าการบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตตัวแบบซึ่งสามารถถ่ายทอดความคิดและการแสดงออกไปพร้อมกันได้

2. บรรยากาศในชั้นเรียนต้องมีลักษณะทางกายภาพที่อำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้สร้างความสนใจใฝ่รู้และศรัทธาต่อการเรียน นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนักเรียนและระหว่างครูกับนักเรียน ความรักและศรัทธาที่ครูและนักเรียนมีต่อกัน การเรียนที่ไร้ نرمย์ปราศจากความกลัว และวิตกกังวล สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนได้ดี ดังนั้นจึงสามารถแบ่งประเภทของบรรยากาศในชั้นเรียนได้ 2 ประเภทคือ บรรยากาศทางกายภาพ และบรรยากาศทางจิตวิทยา

3. ครูจะต้องมีทักษะสำคัญๆ ในการจัดการกับพฤติกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล อย่างไรก็ตามการที่ครูจะสร้างวินัยและจัดการชั้นเรียนทั้งใน 2 ลักษณะได้ปัจจัยสำคัญก็คือ ความสามารถของครูในการที่จะควบคุมตนเอง เพราะถ้าครูยังไม่สามารถรักษาจิตสำนึกของความเป็นครูและมีความสามารถในการควบคุมตนเองแล้ว ทักษะใดๆ ที่ครูจะนำมาใช้ย่อมเป็นไปได้ยาก และถึงนำมาใช้หากทำด้วยอารมณ์ก็ยากที่จะได้รับการยอมรับและบังเกิดผล ดังนั้นแนวคิดที่ครบถ้วนในการสร้างวินัยและการจัดการชั้นเรียนจึงต้องรวมการจัดการตนเองของครูด้วย

วัตถุประสงค์

1. อธิบายความหมายของการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนได้
2. อธิบายและบอกความสำคัญของการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนได้
3. เข้าใจหลักแนวคิดในการสร้างวินัยและการจัดชั้นเรียนได้

ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และเทคนิคการจัดการชั้นเรียนด้วยความเสมอภาค

เรื่องที่ 3.1 การจัดการชั้นเรียนกับประชาธิปไตยในชั้นเรียน

เรื่องที่ 3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับความเสมอภาคในการสอนและการจัดการชั้นเรียน

เรื่องที่ 3.3 แนวคิดความเสมอภาคทางการศึกษา

แนวคิด

1. การจัดการชั้นเรียนกับประชาธิปไตยในชั้นเรียนการส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยนักเรียนนั้น ประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทยทุกคนเพราะการดำเนินชีวิตตามวิถีทางของการปกครองตามระบอบการปกครองประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนที่เหมาะสมในสถานศึกษา ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ อย่าง เพื่อให้กิจกรรมนำไปสู่การพัฒนาส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมและคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง คือ ปัญญาธรรม คารวะธรรม สามัคคีธรรม ตามความเหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษา

2. การส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณลักษณะความเสมอภาคในการเรียนการสอนเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการเตรียมพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ดังนั้นชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นอันหนึ่งอัน

เดียวกัน ต้องเห็นคุณค่าซึ่งกันและกันรวมทั้งเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน นำไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งมีความแตกต่างไปจากชั้นเรียนที่ใช้การควบคุมจากครูเหมือนในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสังคมการเรียนรู้ แบบประชาธิปไตยที่คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล และการรักษาสมดุลต่อสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งความต้องการของสังคม ผลกระทบจากการกระทำต่อบุคคลอื่นในสังคม และ ความเห็นอกเห็นใจที่มีต่อกัน

3. ความเข้าใจในเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาที่แท้จริง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อนักการศึกษาทุกคนตลอดจนผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการศึกษา คือผู้เรียนทุกคนทั้งนี้ เพื่อทั้งสองฝ่ายคือรัฐที่เป็นฝ่ายจัดการศึกษากับสถานศึกษา จะสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างเสมอภาคตามศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน และฝ่ายที่เป็นผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้รับการศึกษา จะมีความเข้าใจในสิทธิและโอกาสของตนเองในการรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อจะสามารถบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์

1. เข้าใจและอธิบายการใช้ประชาธิปไตยในชั้นเรียนได้
2. อธิบายและเชื่อมโยงความเชื่อเกี่ยวกับความเสมอภาคมาใช้ในการเรียนการสอนได้
3. เข้าใจและอธิบายความเสมอภาคทางการศึกษาได้

ตอนที่ 4 การสร้างวินัยเชิงบวกในห้องเรียน

เรื่องที่ 4.1 รากฐานของวินัยเชิงบวกในโรงเรียน

เรื่องที่ 4.2 หลักการเสริมสร้างวินัยทางบวก

เรื่องที่ 4.3 การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาวินัยเชิงบวก

เรื่องที่ 4.4 คำพูดทางบวก

แนวคิด

1. เด็กจำเป็นต้องได้รับการอบรมสั่งสอนเพื่อให้เข้าใจและปฏิบัติตามระเบียบของสังคม แต่ไม่มีความจำเป็นอะไรที่จะต้องเขียนตีหรือทารุณทำร้ายเด็ก เพราะจะเกิดความเสียหายต่อเด็กเป็นอย่างมาก หลักฐานจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเด็กทั้งหญิงและชายจะตอบสนองต่อวิธีการเชิงบวกได้ดีกว่าซึ่งหมายถึงการตอรอง และการสร้างระบบการให้รางวัลมากกว่าการลงโทษด้วยการทำร้ายร่างกายหรือใช้วาจาทำร้ายจิตใจ

2. การสร้างเสริมวินัยเชิงบวกอยู่บนฐานของหลักการสอนหลายประการเช่น วิธีการของวินัยเชิงบวกมีลักษณะเป็นองค์รวม การสร้างเสริมวินัยเชิงบวกมีฐานอยู่ที่ความเข้มแข็ง แนวทางของวินัยเชิงบวกจะมีลักษณะสร้างสรรค์

3. การที่จะช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมดี นักเรียนจะต้องอยู่ในห้องเรียนที่มีการจัดการดีและมีประสิทธิภาพ เมื่อเราคิดถึงการจัดการห้องเรียน ส่วนใหญ่จะคิดถึงการจัดการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนหรือสงสัยว่าทำอะไรเราจึงจะควบคุมห้องเรียนได้แต่ที่จริงแล้วปฏิกริยาของเราต่อพฤติกรรมหรือปัญหาทาง

พฤติกรรมของนักเรียนควรคิดถึงเป็นลำดับสุดท้าย ในห้องเรียนที่มีการจัดการดีการควบคุมนักเรียนจะทำได้ผ่านการสร้างวินัยเชิงบวก

4. คำพูดทางบวก จากแผนเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ได้มีการจัดทำโครงการสื่อสารปฏิสัมพันธ์และบริหารชั้นเรียนทางบวกสันติวิธีของครูกับนักเรียน ซึ่งได้กล่าวถึงคำพูดทางบวกจากผลการวิจัยไว้เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้จริง

วัตถุประสงค์

1. เข้าใจรากฐานของวินัยเชิงบวกในโรงเรียนได้
2. อธิบายและแยกแยะหลักการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกได้
3. เข้าใจและนำการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาวินัยเชิงบวกไปใช้จริงได้
4. เข้าใจคำพูดบวกได้

ตอนที่ 5 สันติศึกษาเพื่อจัดการความขัดแย้งในโรงเรียน

เรื่องที่ 5.1 สันติและความขัดแย้ง

เรื่องที่ 5.2 การป้องกันความรุนแรง และการสร้างความปลอดภัย

แนวคิด

1. การศึกษาเป็นการผลักดันให้เกิดการลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเป็นการสอนให้คนอยู่ร่วมกันได้โดยสันติและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ความขัดแย้งในสถานศึกษาเกิดจากความแตกต่างในเรื่องต่างๆ อาทิ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมขึ้นกับความแตกต่างในชาติพันธุ์ดั้งเดิม ความแตกต่างทางสังคมขึ้นกับความแตกต่างในเพศ กลุ่ม ความสามารถทางกายภาพและจิตใจ

2. การเรียนการสอนในเรื่องสันติวิธี จะทำให้เยาวชนมีความรู้ ความสามารถ และรู้กระบวนการที่ต้องเลือกทางเลือกต่างๆ สำหรับพฤติกรรมที่มีความรุนแรงเมื่อพวกเขาพบกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มขึ้น โดยคาดหวังว่าเมื่อเยาวชนเรียนรู้วิธีการที่จะจัดการความรุนแรง ความขัดแย้งต่างๆจะลดลงและสันติสุขจะตามมาในที่สุด

วัตถุประสงค์

1. อธิบายและทราบถึงความแตกต่างของสันติและความขัดแย้งได้
2. อธิบายและทราบถึงความแตกต่างของการป้องกันความรุนแรงและการสร้างความปลอดภัย

ได้

ตอนที่ 1 การบริหารจัดการในชั้นเรียน

เรื่องที่ 1.1 ความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียน

การจัดการชั้นเรียนในความหมายโดยทั่วไป คือ การจัดสภาพของห้องเรียน ที่ส่วนใหญ่เข้าใจกันว่าเป็นการจัดตกแต่งห้องเรียนทางวัตถุหรือทางกายภาพให้มีบรรยากาศ น่าเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ถ้าจะพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว การจัดการชั้นเรียนนั้น ครูจะต้องมีภาระหน้าที่มากมายหลายด้าน โดย ฮอล (Susan Colville-Hall :2004) ได้ให้ความหมายของการจัดการชั้นเรียนไว้ว่า เป็นพฤติกรรมการสอนที่ครูสร้างและคงสภาพเงื่อนไขของการเรียนรู้เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลขึ้นในชั้นเรียนซึ่งถือเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนที่มีคุณภาพนั้นต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและคงสภาพเช่นนี้ไปเรื่อยๆ โดยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ การให้ผลย้อนกลับและการจัดการเกี่ยวกับการทำงานของนักเรียน ความพยายามของครูที่มีประสิทธิภาพนั้นหมายรวมถึง การที่ครูเป็นผู้ดำเนินการเชิงรุก (proactive) มีความรับผิดชอบ (responsive) และเป็นผู้สนับสนุน (supportive)

นอกจากนี้ได้มีนักศึกษาหลายท่านได้กำหนดความหมายของการจัดการชั้นเรียนไปในแนวเดียวกันดังนี้

Moore (2001) ให้คำจำกัดความว่า การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นกระบวนการของการจัดระบบระเบียบและนำกิจการของห้องเรียนให้เกิดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียนมักจะถูกรับรู้ว่าเป็นเรื่องง่ายเกินไป ทั้งนี้เพราะ การบริหารจัดการชั้นเรียนมีหลายสิ่ง ที่มากกว่านั้นนั่นคือ การสร้างและดูแลเอาใจใส่บรรยากาศแวดล้อมของห้องเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายทางการศึกษา

KAUCHAK และ EGGEN (1998) ให้คำจำกัด ความว่า การบริหารการจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย ความคิด การวางแผน และการปฏิบัติ ดั้งทั้งหลายทั้งปวงของครูที่สร้างสรรค์สภาพแวดล้อมอย่างเป็นระบบระเบียบ และส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเป้าหมายของการบริหารจัดการ (MANAGEMENT GOALS) มี 2 ประการสำคัญ คือ

1.1 รังสรรค์สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้การเรียนรู้มีความเป็นไปได้มากที่สุด และครูจะสามารถสะท้อนการปฏิบัติงานของตนเองด้วยการถามตนเองสม่ำเสมอว่าระบบการบริหารจัดการเอื้ออำนวยให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างไรเพียงใด

1.2 พัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพในการจัดการและนำตนเองให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นการบริหารจัดการชั้นเรียนจึงเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจด้วยตนเอง ประเมินตนเองและควบคุมดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสมตามวัย

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2548) ได้อธิบายความหมายของการจัดการห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพว่า หมายถึง การสร้างและการรักษาสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน หรือหมายถึง

กิจกรรมทุกอย่างที่ครูทำเพื่อจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การบริหารจัดการในชั้นเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ห้องเรียน เพื่อสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดสภาพแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความสะอาด ความปลอดภัย
2. ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
3. ความสะดวกในการทำกิจกรรม
4. ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น ฯลฯ
5. ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น
6. บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่างๆ

การจัดการในชั้นเรียนจึงมีความหมายกว้าง นับตั้งแต่การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียน การจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน การสร้างวินัยในชั้นเรียนตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และการพัฒนาทักษะการสอนของครูให้สามารถกระตุ้นพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การจัดการชั้นเรียนในความหมายโดยทั่วไป เป็นการ จัดสภาพของห้องเรียนที่ส่วนใหญ่เข้าใจกันว่า เป็นการ จัดตกแต่งห้องเรียนทางวัตถุหรือทางกายภาพให้มีบรรยากาศ น่าเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ถ้าจะพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว การจัดการชั้นเรียนนั้น ครูจะต้องมีภาระหน้าที่มากมายหลายด้าน นับตั้งแต่การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียน การจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน การสร้างวินัยในชั้นเรียนตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และการพัฒนาทักษะการสอนของครูให้สามารถกระตุ้นพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องที่ 1.2 ความสำคัญของการบริหารจัดการในชั้นเรียน

เป้าหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นการช่วยให้นักเรียนพัฒนาในการควบคุมตนเอง เพื่อให้มีชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนครู ซึ่งเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้น จำเป็นต้องมีเป้าหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ถูกต้อง กล่าวคือ เพื่อมุ่งสร้างนิสัยของการใฝ่รู้ มีใจเพื่อมุ่งให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกในการเรียนเพียงอย่างเดียว ควรมุ่งสร้างคุณลักษณะของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น การพึ่งตนเองให้มากกว่าพึ่งผู้อื่น และการเป็นคนมีความคิดใฝ่สร้างสรรค์ เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไปในอนาคต ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียน ดังนี้

1. การบริหารจัดการชั้นเรียน และการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การบริหารจัดการชั้นเรียนไม่ใช่จุดหมายปลายทาง แต่เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของบทบาทความเป็นผู้นำของครู การบริหารจัดการชั้นเรียนไม่สามารถแยกจากหน้าที่การสอน เมื่อการวางแผนการสอน ก็คือ การที่ครูกำลังวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียนให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

2. เป็นไปไม่ได้ที่จะแยกการบริหารจัดการชั้นเรียนกับการทำหน้าที่การจัดการเรียนการสอน รูปแบบการสอนหรือกลยุทธ์ที่ครูเลือกใช้แต่ละรูปแบบก็มีระบบการบริหารจัดการของตนเองและมีภารกิจเฉพาะของรูปแบบหรือกลยุทธ์นั้น ๆ ที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทั้งของครูและนักเรียน เช่น ถ้าครูจะบรรยายก็จำเป็นที่บทเรียนจะต้องมีความตั้งใจฟัง ถ้าจะให้นักเรียนทำงานกลุ่มวิธีการก็จะแตกต่างจากการทำงานโดยลำพังของแต่ละคนอย่างน้อยที่สุดก็คือการนั่ง ดังนั้นภารกิจการสอนจึงเกี่ยวข้องทั้งปัญหาการจัดการลำดับวิธีการสอนปัญหาของการจัดการในชั้นเรียนปัญหาการจัดนักเรียนให้ปฏิบัติตามกิจกรรม ครูที่วางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนและภารกิจ ก็คือ การที่ครูใช้การตัดสินใจอย่างฉลาดทั้งเวลา บรรยากาศทางกายภาพ และจิตวิทยา ซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้และลดปัญหาด้านวินัยของนักเรียน

3. การบริหารชั้นเรียนเป็นความท้าทายของการเป็นครูมืออาชีพ ความสามารถของครูในการแสดงภาวะผู้นำ ด้วยการที่สามารถจะบริหารการจัดชั้นเรียนทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการบรรยากาศในห้องเรียน การดูแลพฤติกรรมด้านวินัยให้เกิดความร่วมมือในการเรียนจนเกิดการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการชั้นเรียนและการเรียนการสอน

การบริหารจัดการชั้นเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขการจัดสภาพแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความสะอาด ความปลอดภัย
2. ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
3. ความสะดวกในการทำกิจกรรม
4. ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น ฯลฯ

5. ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น
6. บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่างๆ

สรุป

การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นการช่วยให้นักเรียนพัฒนาในการควบคุมตนเองเพื่อให้มีชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนครู ซึ่งเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้น จำเป็นต้องมีเป้าหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ถูกต้อง กล่าวคือ เพื่อมุ่งสร้างนิสัยของการใฝ่รู้ มีใจเพื่อมุ่งให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกในการเรียนเพียงอย่างเดียว ควรมุ่งสร้างคุณลักษณะของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น การฟังตนเองให้มากกว่าฟังผู้อื่น และการเป็นคนมีความคิดใฝ่สร้างสรรค์

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 1

เรื่องที่ 1.3 การจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต่างปรารถนาให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น และผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ บรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ความปรารถนานี้เป็นจริง พรณิ ชูทัย (2522) กล่าวถึง บรรยากาศในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการสอนจัดแบ่งได้ 6 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) เป็นบรรยากาศที่ครูกระตุ้นให้กำลังนักเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน นักเรียนจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามทำงานให้สำเร็จ

2. บรรยากาศที่มีอิสระ (Freedom) เป็นบรรยากาศที่นักเรียนมีโอกาสได้คิด ได้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่า รวมถึงโอกาสที่จะทำผิดด้วย โดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวล บรรยากาศเช่นนี้จะส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจโดยไม่รู้สึกรังเกียจ

3. บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ (Respect) เป็นบรรยากาศที่ครูรู้สึกว่ามีนักเรียนเป็นบุคคลสำคัญ มีคุณค่า และสามารถเรียนได้ อันส่งผลให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความยอมรับนับถือตนเอง

4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) เป็นบรรยากาศทางด้านจิตใจ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน การที่ครูมีความเข้าใจนักเรียน เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือ จะทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียน และรักการเรียน

5. บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) การควบคุมในที่นี้ หมายถึง การฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มิใช่การควบคุม ไม่ให้มีอิสระ ครูต้องมีเทคนิคในการปกครองชั้นเรียนและฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้สิทธิหน้าที่ของตนเองอย่างมีขอบเขต

6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) เป็นบรรยากาศที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ผู้สอนจึงควรพูดถึงสิ่งที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จให้มากกว่าการพูดถึงความล้มเหลว เพราะการที่คนเราคำนิ่งถึงแต่สิ่งที่ล้มเหลว เพราะการที่คนเราคำนิ่งถึงแต่ความล้มเหลวจะมีผลทำให้ความคาดหวังต่ำ ซึ่งไม่ส่งเสริมให้การเรียนรู้ดีขึ้น

สรุป

บรรยากาศในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการสอนจัดแบ่งได้ 6 ลักษณะ คือ บรรยากาศที่ท้าทาย บรรยากาศที่มีอิสระ บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ บรรยากาศที่มีความอบอุ่น บรรยากาศแห่งการควบคุม และบรรยากาศแห่งความสำเร็จ ซึ่งหากผู้สอนทำตามลักษณะที่มีแล้ว การสอนจะประสบความสำเร็จและมีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีมากยิ่งขึ้น

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 1

ตอนที่ 2 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

เรื่องที่ 2.1 ความหมายของการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

บรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสนใจใคร่รู้ใคร่เรียนให้แก่ผู้เรียน ชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน ย่อมเป็นแรงจูงใจภายนอกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียน รักการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน และช่วยปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติอันดีงามให้แก่นักเรียน นอกจากนี้การมีห้องเรียนที่มีบรรยากาศแจ่มใส สะอาด สว่าง กว้างขวางพอเหมาะ มีโต๊ะเก้าอี้ที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีมุมวิชาการส่งเสริมความรู้ มีการตกแต่งห้องให้สดใส ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ส่งผลทำให้ผู้เรียนพอใจมาโรงเรียน เข้าห้องเรียนและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้เป็นครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ประเภทของบรรยากาศ หลักการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2531) พบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ที่ครูให้ความเอื้ออาทรต่อนักเรียน ที่นักเรียนกับนักเรียนมีความสัมพันธ์ฉันท์มิตรต่อกันที่มีระเบียบ มีความสะอาด เหล่านี้เป็นบรรยากาศที่นักเรียนต้องการ ทำให้นักเรียนมีความสุขที่ได้มาโรงเรียนและในการเรียนร่วมกับเพื่อนๆ ถ้าครูผู้สอนสามารถสร้างความรู้สึกรักนี้ให้เกิดขึ้นต่อนักเรียนได้ ก็นับว่าครูได้ทำหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชนของประเทศชาติให้เติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม โดยแท้จริง ดังนั้น การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งประมวลได้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เช่น ห้องเรียนที่ไม่คับแคบจรมเกินไป ทำให้นักเรียนเกิดความคล่องตัวในการทำกิจกรรม
2. ช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามและความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน เช่น ห้องเรียนที่สะอาด ที่จัดโต๊ะเก้าอี้ไว้อย่างเป็นระเบียบ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน นักเรียนจะซึมซับสิ่งเหล่านี้ไว้โดยไม่รู้ตัว

3. ช่วยส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่ผู้เรียน เช่น มีแสงสว่างที่เหมาะสม มีที่นั่งไม่ใกล้กระดานดำมากเกินไป มีขนาดโต๊ะและเก้าอี้ที่เหมาะสมกับวัย รูปร่างของนักเรียนนักศึกษา ฯลฯ

4. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างความสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดมุมวิชาการต่างๆ การจัดป้ายนิเทศ การตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงานของนักเรียน

5. ช่วยส่งเสริมการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เช่น การฝึกให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การฝึกให้อภัยภัยไมตรีในการอยู่ร่วมกัน ฯลฯ

6. ช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนและการมาโรงเรียน เพราะในชั้นเรียนมีครูที่เข้าใจนักเรียน ให้ความเมตตาเอื้ออารีต่อนักเรียน และนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนจะช่วยส่งเสริมและสร้างเสริมผู้เรียนใน

ด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนเรียนด้วยความสุข รักการเรียน และเป็นคนใฝ่เรียนใฝ่รู้ในที่สุด

สรุป

การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน

เรื่องที่ 2.2 ความสำคัญของการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

สุมน อมรวิวัฒน์ (2530) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่องสภาพในปัจจุบันและปัญหาด้านการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาไว้ สรุปได้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนต้องมีลักษณะทางกายภาพที่อำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างความสนใจใฝ่รู้และศรัทธาต่อการเรียน นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนักเรียนและระหว่างครูกับนักเรียน ความรักและศรัทธาที่ครูและนักเรียนมีต่อกัน การเรียนที่รื่นรมย์ปราศจากความกลัวและวิตกกังวล สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้นจึงสามารถแบ่งประเภทของบรรยากาศในชั้นเรียนได้ 2 ประเภทคือ

1. บรรยากาศทางกายภาพ

2. บรรยากาศทางจิตวิทยา

บรรยากาศทั้ง 2 ประเภทนี้ มีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งสิ้น

บรรยากาศทางกายภาพ (Physical Atmosphere)

บรรยากาศทางกายภาพหรือบรรยากาศทางด้านวัตถุ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าดู มีความสะอาด มีเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมให้การเรียนของนักเรียนสะดวกขึ้น เช่น ห้องเรียนมีขนาดเหมาะสม แสงเข้าถูกทาง และมีแสงสว่างเพียงพอ กระจกหน้าต่างมีขนาดเหมาะสม โต๊ะเก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับวัยนักเรียน เป็นต้น

บรรยากาศทางจิตวิทยา (Psychological Atmosphere)

บรรยากาศทางจิตวิทยา หมายถึง บรรยากาศทางด้านจิตใจที่นักเรียนรู้สึกสบายใจ มีความอบอุ่น มีความเป็นกันเอง มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และมีความรักความศรัทธาต่อผู้สอน ตลอดจนมีอิสระในความกล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัยในชั้นเรียน

การจัดบรรยากาศทางด้านกายภาพ

การจัดบรรยากาศทางด้านกายภาพ เป็นการจัดวัสดุอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน รวมตลอดไปถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เสริมความรู้ เช่น ป้ายนิเทศ มุมวิชาการ ชั้นวางหนังสือ โต๊ะวางสื่อการสอน ฯลฯ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้เกิดความสบายตา สบายใจ แก่ผู้พบเห็น ถ้าจะกล่าวโดยละเอียดแล้ว การจัดบรรยากาศทางด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดสิ่งต่อไปนี้

1. การจัดโต๊ะเรียนและเก้าอี้ของนักเรียน

1.1 ให้มีขนาดเหมาะสมกับรูปร่างและวัยของนักเรียน

1.2 ให้มีช่องว่างระหว่างแถวที่นักเรียนจะลุกนั่งได้สะดวก และทำกิจกรรมได้คล่องตัว

- 1.3 ให้มีความสะดวกต่อการทำความสะอาดและเคลื่อนย้ายเปลี่ยนรูปแบบที่นั่งเรียน
- 1.4 ให้มีรูปแบบที่ไม่จำเจ เช่น อาจเปลี่ยนเป็นรูปตัวที่ ตัวยู รูปครึ่งวงกลม หรือ เข้ากลุ่มเป็นวงกลม ได้อย่างเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.5 ให้นักเรียนที่นั่งทุกจุดอ่านกระดานดำได้ชัดเจน
- 1.6 แลหน้าของโต๊ะเรียนควรอยู่ห่างจากกระดานดำพอสมควร ไม่น้อยกว่า 3 เมตร ไม่ควรจัดโต๊ะติดกระดานดำมากเกินไป ทำให้นักเรียนต้องแหงนมองกระดานดำ และหายใจเอาฝุ่นชอล์กเข้าไปมาก ทำให้เสียสุขภาพ

2. การจัดโต๊ะครู

- 2.1 ให้อยู่ในจุดที่เหมาะสม อาจจัดไว้หน้าห้อง ข้างห้อง หรือหลังห้องก็ได้ งานวิจัยบางเรื่องเสนอแนะให้จัดโต๊ะครูไว้ด้านหลังห้องเพื่อให้นักเรียนได้อย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม การจัดโต๊ะครูนั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบการจัดที่นั่งของนักเรียนด้วย
- 2.2 ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งบนโต๊ะและในลิ้นชักโต๊ะ เพื่อสะดวกต่อการทำงานของครู และการวางสมุดงานของนักเรียน ตลอดจนเพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยความเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่นักเรียน

3. การจัดป้ายนิเทศ ป้ายนิเทศไว้ที่ฝาผนังของห้องเรียน ส่วนใหญ่จะติดไว้ที่ข้างกระดานดำทั้ง 2 ข้าง ครูควรใช้ป้ายนิเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน โดย

- 3.1 จัดตกแต่งออกแบบให้สวยงาม น่าดู สร้างความสนใจให้แก่นักเรียน
- 3.2 จัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับบทเรียน อาจใช้ติดสรุปบทเรียน ทบทวนบทเรียน หรือเสริมความรู้ให้แก่นักเรียน
- 3.3 จัดให้ใหม่อยู่เสมอ สอดคล้องกับเหตุการณ์สำคัญ หรือวันสำคัญต่าง ๆ ที่นักเรียนเรียนและควรรู้
- 3.4 จัดติดผลงานของนักเรียนและแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนจะเป็นการให้แรงจูงใจที่น่าสนใจวิธีหนึ่ง

แนวการจัดป้ายนิเทศ

เพื่อให้การจัดป้ายนิเทศได้ประโยชน์คุ้มค่า ครูควรคำนึงถึงแนวการจัดป้ายนิเทศในข้อต่อไปนี้

- 1) กำหนดเนื้อหาที่จะจัด ศึกษาเนื้อหาที่จะจัดโดยละเอียด เพื่อให้ได้แนวความคิดหลัก หรือสาระสำคัญ เขียนสรุป หรือจำแนกไว้เป็นข้อ ๆ
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดโดยคำนึงถึงแนวความคิดหลักสาระสำคัญของเรื่องและคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายว่าต้องการเขาารู้อะไร แคไหน อย่างไร

3) กำหนดชื่อเรื่อง นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ดู ชื่อเรื่องที่ดีต้องเป็นใจความสั้น ๆ ก็นใจความให้ความหมายชัดเจน ท้าทาย อาจมีลักษณะเป็นคำถามและชี้ให้เห็นวัตถุประสงค์ในการจัดแผนป้าย

4) วางแผนการจัดกล่าว ๆ ไว้ในใจว่าจะใช้วัสดุอะไรบ้าง แล้วจึงช่วยกันจัดหาสิ่งเหล่านั้น อาจเป็นรูปภาพ แผนภาพ ภาพสเก็ตช์ ของจริง หรือจำลอง การ์ตูน เท้าที่พอจะหาได้

5) ออกแบบการจัดที่แน่นอน โดยคำนึงถึงสิ่งที่มีอยู่ โดยสเก็ตช์รูปแบบการจัดลงบนกระดาษรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าคล้ายแผ่นป้ายว่าจะวางหัวเรื่อง รูปภาพ และสิ่งต่าง ๆ ในตำแหน่งใด คำบรรยายอยู่ตรงไหน ใช้เส้นโยงอย่างไรจึงจะน่าสนใจ ควรออกแบบสัก 2 - 3 รูปแบบ แล้วเลือกเอาแบบที่ดีที่สุด

6) ลงมือจัดเตรียมชิ้นส่วนต่าง ๆ ให้มีขนาดและอยู่ในสภาพพร้อมที่จะขึ้นแสดงบนแผ่นป้ายได้อย่างเหมาะสม หัวเรื่องจะใช้วิธีใด ภาพต้องฝึกใหม่ คำบรรยายจะทำอย่างไร เตรียมให้พร้อม

7) ลงมือจัดจริงบนแผ่นป้ายตามรูปแบบที่วางไว้ อาจทดลองวางบนพื้นราบในพื้นที่เท่าแผ่นป้ายก่อน เพื่อกะระยะที่เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

4. การจัดสภาพห้องเรียน ต้องให้ถูกสุขลักษณะ กล่าวคือ

4.1 มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีหน้าต่างพอเพียง และมีประตูเข้าออกได้สะดวก

4.2 มีแสงสว่างพอเหมาะ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนอ่านหนังสือได้ชัดเจน เพื่อเป็นการถนอมสายตา ควรใช้ไฟฟ้าช่วย ถ้ามีแสงสว่างน้อยเกินไป

4.3 ปราศจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ เช่น เสียง กลิ่น ควีน ฝุ่น ฯลฯ

4.4 มีความสะอาด โดยฝึกให้นักเรียนรับผิดชอบช่วยกันเก็บกวาด เช็ดถู เป็นการปลูกฝังนิสัยรักความสะอาด และฝึกการทำงานร่วมกัน

5. การจัดมุมต่าง ๆ ในห้องเรียน ได้แก่

5.1 มุมหนังสือ ควรมีไว้เพื่อฝึกนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านคล่อง ส่งเสริม การค้นคว้าหาความรู้ และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ครูควรวางหนังสือหลาย ๆ ประเภท ที่มีความยากง่าย เหมาะสมกับวัยของนักเรียนมาให้อ่าน และควรวางหนังสือชุดใหม่มาเปลี่ยนบ่อย ๆ การจัดมุมหนังสือ ควรจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อสะดวกต่อการหยิบอ่าน

5.2 มุมเสริมความรู้กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ควรจัดไว้ที่น่าสนใจ ช่วยเสริมความรู้ ทบทวนความรู้ เช่น มุมภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา มุมความรู้ข่าว เหตุการณ์ ฯลฯ

5.3 มุมแสดงผลงานของนักเรียน ครูควรติดบนป้ายนิเทศ แขนงหรือจัดวางไว้บนโต๊ะ เพื่อให้ นักเรียนเกิดความภูมิใจในความสำเร็จ และมีกำลังใจในการเรียนต่อไป อีกทั้งยังสามารถแก้ไขพัฒนา ผลงานของนักเรียนให้ดีขึ้นโดยลำดับได้อีกด้วย

5.4 ผู้เก็บสื่อการเรียนการสอน เช่น บัตรคำ แผนภูมิ ภาพพลิก กระดาษ สี กาว ฯลฯ ควรจัดไว้ให้เป็นระเบียบ เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการหยิบใช้ อุปกรณ์ชิ้นใดที่เก่าเกินไปหรือไม่ใช้แล้วไม่ควรเก็บไว้ในตู้ให้ดูรุงรัง

5.5 การประดับตกแต่งห้องเรียน ครูส่วนใหญ่มักนิยมประดับตกแต่งห้องเรียนด้วยสิ่งต่าง ๆ เช่น ม่าน มู่ลี่ ภาพ ดอกไม้ คำขวัญ สุภาชิต ควรตกแต่งพอเหมาะไม่ให้อึดอัด รุงรัง สีสนที่สีที่ไม่ควรฉูดฉาด หรือใช้สีสะท้อนแสง อาจทำให้นักเรียนเสียสายตาได้ การประดับตกแต่งห้องเรียน ควรคำนึงถึงหลักความเรียบง่าย เป็นระเบียบ ประหยัด มุ่งประโยชน์ และสวยงาม

5.6 มุมเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด ตลอดจนชั้นวางเครื่องมือเครื่องใช้ของนักเรียน เช่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน แก้วน้ำ กล่องอาหาร ปิ่นโต ฯลฯ ควรจัดวางไว้อย่างเป็นระเบียบ และหมั่นเช็ดดูให้สะอาดเสมอ

การจัดบรรยากาศทางด้านจิตวิทยา

การจัดบรรยากาศทางด้านจิตวิทยาหรือทางด้านจิตใจ จะช่วยสร้างความรู้สึกให้นักเรียนเกิดความสบายใจในการเรียน ปราศจากความกลัวและวิตกกังวล มีบรรยากาศของการสร้างสรรค์ไร้ความสนใจ ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความสุข นักเรียนจะเกิดความรู้เช่นนี้ ขึ้นอยู่กับ ครู เป็นสำคัญ ในข้อเหล่านี้

1. บุคลิกภาพ ครูที่มีบุคลิกภาพดีจะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดี บุคลิกภาพของครูมีผลต่อความรู้สึกของนักเรียน

2. พฤติกรรมการสอน พฤติกรรมการสอนของครูมีบทบาทในการสร้างความรู้สึกที่ดีให้แก่ นักเรียน เช่นเดียวกับบุคลิกภาพของครูในการสอนครูต้องใช้เทคนิคและทักษะการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียนและบทเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ เจตคติ และทักษะตามที่หลักสูตรกำหนด

3. เทคนิคการปกครองชั้นเรียน เทคนิคหรือวิธีการที่ครูใช้ปกครองชั้นเรียนมีส่วนส่งเสริมในการสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยา กล่าวคือ ถ้าครูปกครองชั้นเรียนด้วยความยุติธรรม ยึดหลักประชาธิปไตย ใช้ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับ ยินดีปฏิบัติ นักเรียนก็จะอยู่ในห้องเรียนอย่างมีความสุข

4. ปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึง ทั้งครูและนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม ครูให้ความเป็นกันเองแก่นักเรียน

กล่าวโดยสรุป การจัดบรรยากาศทางด้านจิตวิทยา มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนการสอนและเกิดความรักในครูผู้สอน ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยา โดยปรับบุคลิกภาพความเป็นครูให้เหมาะสมปรับพฤติกรรมการสอนให้

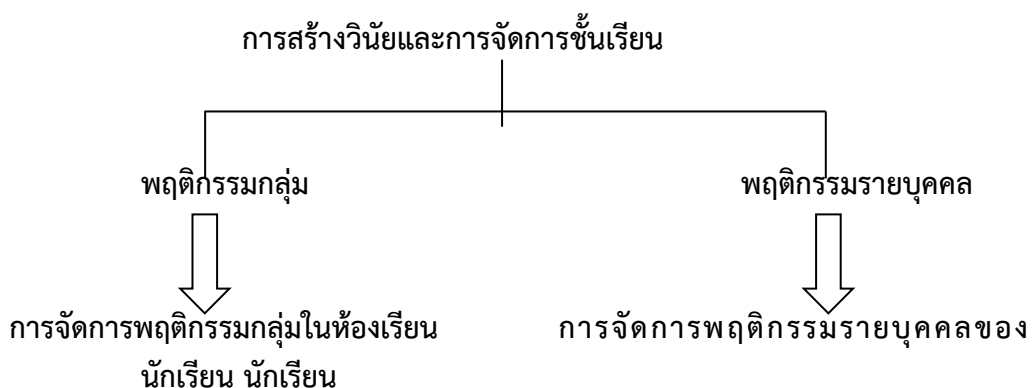
ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีเทคนิคในการปกครองชั้นเรียน และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

สรุป

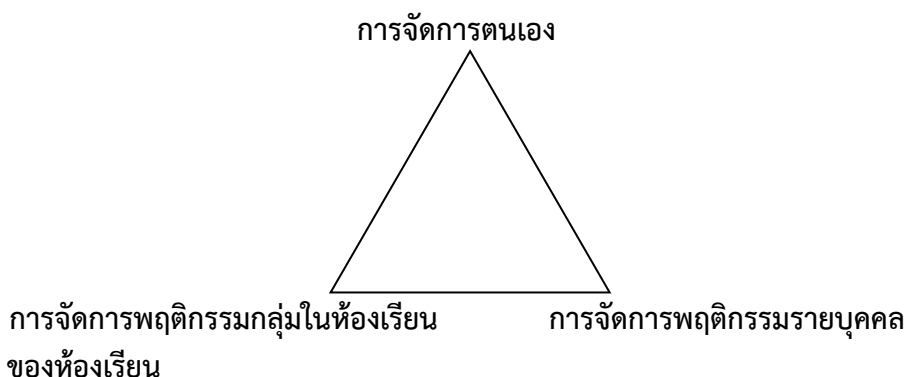
บรรยากาศในชั้นเรียนต้องมีลักษณะทางกายภาพที่อำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างความสนใจใฝ่รู้และศรัทธาต่อการเรียน นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนักเรียนและระหว่างครูกับนักเรียน ความรักและศรัทธาที่ครูและนักเรียนมีต่อกัน การเรียนที่รื่นรมย์ปราศจากความกลัวและวิตกกังวล สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้นจึงสามารถแบ่งประเภทของบรรยากาศในชั้นเรียนได้ 2 ประเภทคือ บรรยากาศทางกายภาพ และบรรยากาศทางจิตวิทยา

เรื่องที่ 2.3 แนวคิดในการสร้างวินัยและจัดการชั้นเรียน

การสร้างวินัยและจัดการชั้นเรียนมีพื้นฐานจากการมองพฤติกรรมนักเรียนใน 2 ลักษณะ คือ ในด้านหนึ่งมองพฤติกรรมนักเรียนลักษณะที่เป็นกลุ่มบนพื้นฐานที่ว่าคนเรามีพฤติกรรมในกลุ่มต่างจากพฤติกรรมของแต่ละบุคคลในอีกด้านหนึ่ง คือการมองพฤติกรรมนักเรียนที่เป็นเอกบุคลลบนพื้นฐานที่ว่าแต่ละคนมีภูมิหลังต่างกัน โดยเฉพาะผู้ที่มีภูมิหลังที่เปราะบางจากปัจจัยต่างๆ ก็จะมีพฤติกรรมเฉพาะซึ่งต้องมีจากการจัดการที่ต่างออกไปดังแผนภาพ

ดังนั้นครูจะต้องมีทักษะสำคัญๆ ในการจัดการกับพฤติกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล อย่างไรก็ตาม การที่ครูจะสร้างวินัยและจัดการชั้นเรียนทั้งใน 2 ลักษณะได้ปัจจัยสำคัญก็คือ ความสามารถของครูในการที่จะควบคุมตนเอง เพราะถ้าครูยังไม่สามารถรักษาคำมั่นของความเป็นครูและมีความสามารถในการควบคุมตนเองแล้ว ทักษะใดๆ ที่ครูจะนำมาใช้ย่อมเป็นไปได้ยาก และถึงนำมาใช้หากทำด้วยอารมณ์ก็ยากที่จะได้รับการยอมรับและบังเกิดผล ดังนั้นแนวคิดที่ครบถ้วนในการสร้างวินัยและการจัดการชั้นเรียนจึงต้องรวมการจัดการตนเองของครูด้วย ดังแผนภาพ

การจัดการกับพฤติกรรมกลุ่มในห้องเรียน จากหลักการที่ว่าคนเราแสดงพฤติกรรมในกลุ่มต่างกับเวลาที่แต่ละคนอยู่คนเดียว ดังนั้นถ้าครูเข้าใจว่าพฤติกรรมกลุ่มจะส่งผลกับพฤติกรรมของบุคคลอย่างไร ก็จะสามารถนำหลักการเหล่านี้มาช่วยให้นักเรียนพัฒนาได้ดีขึ้น หลักสำคัญก็คือ

1) การมีส่วนร่วมพลวัตรและบรรทัดฐานของกลุ่ม เวลาที่คนเราอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในทางจิตวิทยาจะมีพลังของกลุ่มเกิดขึ้น โดยเฉพาะบรรทัดฐานของกลุ่มที่ทุกคนมีแนวโน้มจะทำตามนั้นคือพฤติกรรมตามกัน รวมทั้งการเสียสละหรือสปริตกับกลุ่ม ซึ่งพลังเหล่านี้จะเข้มแข็งถ้าหากเกิดจากการมีส่วนร่วมของนักเรียน

2) บทบาทในกลุ่ม เมื่ออยู่ในห้องเรียนเป็นกลุ่มก็จะมีบทบาทเป็นผู้นำ ผู้ตาม รวมทั้งบทบาททางลบ เช่น ผู้ก่อกวนหรือแพะรับบาป ครูจะต้องสังเกตและเข้าใจบทบาทเหล่านี้ นำบทบาทเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ และลดผลทางลบของบางบทบาท

3) การส่งอิทธิพลทางบวกต่อกลุ่ม ครูสามารถทำได้ในการควบคุมพฤติกรรมโดยไม่จำเป็นต้องใช้การลงโทษ เพราะโดยทั่วไปนักเรียนก็มองครูว่าเป็นผู้รู้ เป็นต้นแบบ และเป็นผู้ที่พึ่งพาหนี้อยู่แล้ว

4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ สนุก ทำทาย จะทำให้ทั้งกลุ่มเกิดความตื่นตัวและดำเนินอยู่ในร่องในรอย โดยกิจกรรมที่ต่อเนื่องและบทเรียนที่เชื่อมโยงกัน

จากหลักพื้นฐานเหล่านี้สามารถนำมาเป็นทักษะที่สำคัญที่ครูจะใช้สร้างวินัยและจัดการชั้นเรียนได้ คือ

1) การสร้างกติกาชั้นเรียนและกิจวัตรประจำชั้นเรียน โดยนักเรียนมีส่วนร่วม

2) การจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจและหลากหลายโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

ทั้ง 2 ประเด็นจะมีรายละเอียดของการฝึกอบรมพัฒนาครูอยู่ในเรื่องกติกาและกิจวัตรชั้นเรียน และการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ

การจัดการกับพฤติกรรมรายบุคคลของนักเรียน

จากหลักที่ว่านักเรียนแต่ละคนมีภูมิหลังต่างกัน ทำให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นถ้าครูเข้าใจปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทั้งหลาย รวมทั้งรู้ว่าปฏิสัมพันธ์อย่างไรถึงจะทำให้นักเรียนเปลี่ยนมาเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หลักสำคัญคือ

1) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มักมาจากความขัดแย้งในจิตใจที่สะสมอยู่ในจิตใจได้สำนึกของนักเรียนเนื่องจากภูมิหลังที่เปราะบางจากปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะครอบครัวและหรือจุดอ่อนของตนเอง ดังนั้นพฤติกรรมเหล่านั้นจึงไม่ได้มุ่งร้ายต่อเพื่อนและครูเหมือนกับที่แสดงออกมา

2) ครูมักจะนิ่งเฉยต่อพฤติกรรมที่ดี แต่ให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่ไม่ดีด้วยการแสดงออกแบบนี้ก็เหมือนกับเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่ดี ดังนั้นครูจึงควรให้การชมเชยพฤติกรรมที่ดี และไม่สนใจพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3) นักเรียนส่วนใหญ่อยากเป็นคนดี แรงจูงใจนี้จะเข้มแข็งขึ้นถ้าได้รับความเข้าใจ ความอบอุ่นและความช่วยเหลือจากครู

4) การสื่อสารทั้งคำพูดและภาษาท่าทางจะมีผลต่อพฤติกรรมนักเรียนทั้งในด้านส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีและหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ จากหลักพื้นฐานเหล่านี้สามารถนำมาเป็นทักษะสำคัญที่ครูจะใช้สร้างวิธีและจัดการชั้นเรียนได้ คือ

1. การคิดทางบวกต่อนักเรียนและการให้แรงเสริม
2. การสื่อสารกับนักเรียน

การจัดการกับตนเอง

หากครูยังไม่สามารถเห็นคุณค่าในตนเองและรักษาจิตใจตนเองให้มั่นคงและเผชิญกับปัญหาต่างๆ ทั้งในชั้นเรียน ในโรงเรียนและความเครียดส่วนบุคคลของครูเอง (เช่น ครอบครั้ว ภาระหนี้สิน เป็นต้น) ดังนั้นถ้าครูสามารถเห็นคุณค่าและสร้างความมั่นคงทางใจได้ก็จะทำให้สามารถจัดการกับพฤติกรรมกลุ่มในห้องเรียนและพฤติกรรมรายบุคคลของนักเรียนได้ หลักสำคัญ คือ คุณค่าในตนเอง เป็นสิ่งที่ทำให้ครูประกอบอาชีพด้วยความรู้สึกมีเมตตา เสียสละอดทนและให้อภัยหากปราศจากความตระหนักรู้ในคุณค่าเหล่านี้ก็ยากที่จะทำหน้าที่ครูให้ได้ดี

1) คุณค่าเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูมีอยู่ในตนเองทุกคน ซึ่งส่วนใหญ่ก็ได้รับการถ่ายทอดมาตลอดชีวิตตั้งแต่วัยเด็กด้วยความรักของพ่อแม่ การสอนของครูรุ่นก่อนๆ และประสบการณ์ดีๆ กับบุคคลต่างๆ

2) ความเครียดมักจะสะสมอยู่จิตใต้สำนึกมากขึ้นเรื่อยๆ จากสาเหตุต่างๆ ทั้งเป็นเรื่องส่วนตัวและการทำงานทำให้ครูมีอาการ ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการที่จะแสดงคุณค่าเหล่านี้ความสามารถในการจัดการกับความเครียดอย่างได้ผลจึงเป็นสิ่งจำเป็น

3) ในขณะที่สอน ครูต้องเผชิญภาระต่างๆ มากมายที่อาจทำให้ไม่สามารถมุ่งความสนใจและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ดังนั้นการมีสติในห้องเรียนไม่ว่าในการพูด การฟัง และการทำกิจกรรมต่างๆ จึงมีความสำคัญในการควบคุมอารมณ์

4) ครูต้องมีความสามารถในการจัดการชีวิตส่วนตัว เพื่อไม่ให้ความเครียดในชีวิตส่วนตัวมาส่งผลต่อการหน้าที่ครู โดยเฉพาะการมีเป้าหมายชีวิตบนปรัชญาพอเพียง ทักษะการจัดการชั้นเรียน การจัดการเวลา การใช้ชีวิตและการเลี้ยงดูลูก จากหลักพื้นฐานเหล่านี้สามารถนำมาเป็นทักษะสำคัญที่ครูจะใช้ในการพัฒนาตนเอง คือ

- 1) การตระหนักในคุณค่าตนเอง
- 2) การจัดการกับความเครียดและสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ด้วยสมาธิและ

สติ

สรุป

การสร้างวินัยและการจัดการชั้นเรียนมีพื้นฐานจากการมองพฤติกรรมนักเรียนใน 2 ลักษณะ คือลักษณะที่เป็นกลุ่มและรายบุคคล ครูจะต้องมีทักษะสำคัญๆ ในการจัดการกับพฤติกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล อย่างไรก็ตามการที่ครูจะสร้างวินัยและการจัดการชั้นเรียนทั้งใน 2 ลักษณะได้ปัจจัยสำคัญก็คือ ความสามารถของครูในการที่จะควบคุมตนเอง เพราะถ้าครูยังไม่สามารถรักษาจิตสำนึกของความเป็นครูและมีความสามารถในการควบคุมตนเองแล้ว ทักษะใดๆ ที่ครูจะนำมาใช้ย่อมเป็นไปได้ยาก และถึงนำมาใช้หากทำด้วยอารมณ์ก็ยากที่จะได้รับการยอมรับและบังเกิดผล ดังนั้นแนวคิดที่ครบถ้วนในการสร้างวินัยและการจัดการชั้นเรียนจึงต้องรวมการจัดการตนเองของครูด้วย

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 2 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 2

ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และเทคนิคการจัดการชั้นเรียนด้วยความเสมอภาค

เรื่องที่ 3.1 การจัดการชั้นเรียนกับประชาธิปไตยในชั้นเรียน

มนุษย์เมื่อเกิดมาแล้วไม่มีใครหลีกเลี่ยงหนีพ้นการเมือง (Politic) และการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ (Power) โดยที่อำนาจเป็นเรื่องของนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ แต่มันเป็นสิ่งที่หอมหวานและเข้ายวนใจในจินตนาการที่ใครๆ ก็ต้องการแสวงหาและอยากได้ครอบครอง(ประวัต โทรา, 2550) ผู้ปกครองใช้อำนาจเพื่อการชี้นำและแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง ซึ่งหากผู้ปกครองมีธรรมอยู่ในจิตวิญญาณก็จะทำให้ผู้ใต้ปกครองดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข แต่หากผู้ปกครองใช้อำนาจในทางที่ผิด เห็นแก่ตนเอง แสวงหาผลประโยชน์ และการเอาเปรียบ โดยไม่คำนึงถึงผู้ใต้ปกครอง มุ่งใช้อำนาจบังคับ ชูเชิฐ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ ในลักษณะเผด็จการ จะทำให้ผู้ใต้ปกครองไม่มีความสุข เกิดแต่ความเดือดร้อน การนำแนวคิดแบบเสรีประชาธิปไตยมาใช้ในห้องเรียน เพื่อให้เกิดเสรีภาพในทางการปฏิบัติ ความคิด และจินตนาการของผู้เรียนและเมื่อเสรีประชาธิปไตยเกิดการเบ่งบานอย่างสับสนวุ่นวาย การไม่รู้จักระบอบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ การไม่รู้จักและรับรู้ในวินัยแห่งตน การปกครองแบบเผด็จการก็จะถูกนำมาใช้ในการปกครองอีกครั้งหนึ่ง หรือในบางครั้งอาจจะนำการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบครึ่งใบมาใช้ตามความเหมาะสมของความคิดและสถานการณ์ที่ครูจะประเมินว่าควรจะใช้แบบใด ซึ่งปัจจัยที่มีผลมากที่สุดสำหรับผู้เรียนหรือเยาวชนของไทยมักจะประพฤติปฏิบัติ จนเป็นนิสัยก็คือ การขาดจิตสำนึกแห่งความมีวินัยในตนเอง ทำอะไรก็ได้ตามใจคือไทยแท้เป็นส่วนใหญ่ กลวิธี แห่งการปกครองและการบงการในห้องเรียนที่ครูได้อำนาจหรือมีอำนาจนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมเพื่อนำพาผู้เรียนในห้องเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนด

การส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยนักเรียน ประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทยทุกคนเพราะการดำเนินชีวิตตามวิถีทางของการปกครองตามระบอบการปกครองประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น มีความเหมาะสมสำหรับประเทศไทย เป็นรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตั้งแต่พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมาประเทศไทยได้ใช้รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งประเทศไทยได้พัฒนาก้าวไปในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจถึงหลักการของประชาธิปไตย ขาดความสำนึกในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่พลเมืองที่ดี ขาดหลักพื้นฐาน ที่แสดงถึงความ เป็นประชาธิปไตย หรือพฤติกรรมประชาธิปไตย เช่น การมีส่วนร่วมในการแสดงออก การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพต่อระเบียบ กฎหมาย การดูแลควบคุมตนเอง การรู้จักใช้เหตุผล การยอมรับต่อผู้อื่น เป็นต้น

รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนที่เหมาะสมในสถานศึกษาต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้กิจกรรมนำไปสู่การพัฒนาส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมและคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง คือ ปัญญา

ธรรม ภาวะธรรม สามัคคีธรรม ตามความเหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษา ในการจัดกิจกรรมทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์การบริหารสถานศึกษา ควรเป็นองค์การบริหารที่เป็นประชาธิปไตยและสามารถวัดผลและประเมินผลได้จากพฤติกรรมหรือบทบาทที่ผู้บริหารแสดงออก โอกาสต่าง ๆ ที่ครูอาจารย์และบุคลากรได้รับ และหลักการจัดองค์รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาด้วย

2. การจัดการเรียนการสอน ควรมีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย สามารถวัดผลและประเมินผลได้จากหลักการจัดหลักสูตรและเนื้อหาวิชาต่างๆ กิจกรรมฝึกฝนพฤติกรรมและปลูกฝังคุณธรรมสำคัญ ๆ ในชั้นเรียน และยุทธศาสตร์หรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งการเผยแพร่ด้วย

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริม ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งส่วนกิจกรรมตามนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีผลต่อการส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย ทั้งนี้ให้สามารถวัดผลและประเมินผลได้ชัดเจนเช่นเดียวกัน

4. สื่ออุปกรณ์สำหรับการเสริมสร้างและพัฒนา ควรจัดให้มีสื่ออุปกรณ์อย่างพอเพียงและเหมาะสม ทั้งส่วนสื่อการเรียนการสอนและสื่อสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริม โดยให้สามารถวัดผลและประเมินผลได้ชัดเจนเช่นเดียวกัน

5. การวัดผลและประเมินผล ควรมีการวัดผลประเมินผลการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับจุดเน้นของการประเมิน ใช้เทคนิควิธีและเครื่องมือประเมินอย่างหลากหลายภายใต้ความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่าย รวมทั้งควรเน้นให้มีการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนา การดำเนินกิจกรรมทั้งระบบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอด้วย

กิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริม วิถีชีวิตประชาธิปไตยประกอบด้วยกิจกรรม 4 รูปแบบ คือ

1. กิจกรรมแนะแนวเพื่อสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย เป็นกิจกรรมกลุ่มในการแนะแนวเพื่อให้รู้จักปรับตัว ช่วยให้พฤติกรรมบุคคลและกลุ่มเป็นไปในแนวที่สังคมยอมรับ เกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเอง พัฒนาความสามารถ และค่านิยมของบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เลือกประสบการณ์ในด้านต่างๆ ของชีวิตและพัฒนาปรัชญาของตนได้ บุคคลที่ร่วมกิจกรรมกลุ่มจะสามารถพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ได้ กระบวนการสร้างเสริมค่านิยมเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย โดยการเข้าร่วมกิจกรรมตามขั้นตอนเพื่อหล่อหลอมบุคลิกภาพและพฤติกรรมในทิศทางที่เหมาะสม โดยฝึกกิจกรรม 4 กลุ่ม คือ

1.1 กิจกรรมกลุ่มแรก กิจกรรมที่มุ่งเน้นการเริ่มมองตนเอง การเริ่มมองตนเอง จะช่วยให้บุคคลสามารถมองเห็นตนเองและผู้อื่นในทางดี

1.2 กิจกรรมกลุ่มที่สอง กิจกรรมที่มุ่งเน้นการรู้จักตนเอง การเริ่มรู้จักตนเองจะช่วยให้มองเห็นคุณค่าและความดีงามที่มีอยู่ในตนเองและผู้อื่น

1.3 กิจกรรมกลุ่มที่สาม กิจกรรมที่เน้นการรักตนเองและผู้อื่น การรักตนเองและผู้อื่นทำให้รู้จักรักตนเอง ภูมิใจในศักดิ์ศรีและผลการกระทำของตนเองและผู้อื่น สามารถรักและนับถือในความดีเห็นและความมีค่าของกันและกันในสังคม

1.4 กิจกรรมกลุ่มที่สี่ กิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างค่านิยมในชีวิตประจำวัน การสร้างค่านิยมในชีวิตประจำวัน ให้อัจฉริยะสร้างค่านิยมในการตัดสินใจปัญหาและสามารถดำรงชีวิตให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม

2. บรรยากาศประชาธิปไตยโรงเรียนจำเป็นต้องจัดองค์ประกอบ อื่นๆ ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยและวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือ

2.1 บรรยากาศในโรงเรียน คือ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยดังนี้

2.1.1 การบริหารกิจการในโรงเรียน ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการทำกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบคณะกรรมการ และให้เด็กทำกิจกรรมด้วยตนเอง ครูมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา

2.1.2 คณะครูต้องพยายามสอนให้เด็กคิดโดยการใช้อำนาจเป็นสื่อให้นำให้มากที่สุด และลักษณะของคำถามต้องเป็นคำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดและโต้ตอบด้วยเหตุผล

2.1.3 ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งในเรื่องของการทำงานร่วม การคิด การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักคิดริเริ่ม และยอมรับกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ทางกลุ่มร่วมกันกำหนด

2.1.4 ครูเป็นทั้งครู พ่อแม่ เพื่อนและพี่เลี้ยงของนักเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกัน และการรับผิดชอบงานส่วนรวม

2.1.5 ครูเป็นผู้ชี้แนวทางและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมให้นักเรียนในขณะที่นักเรียนกระทำกิจกรรม

2.2 บุคลิกภาพของครู มีความสำคัญมากในฐานะเป็นต้นแบบของนักเรียน หากครูมีบุคลิกภาพดี นักเรียนเกิดความศรัทธา ทำให้นักเรียนเชื่อฟัง และกระทำกิจกรรมตามคำสอนอย่างตั้งใจ ลักษณะบุคลิกภาพของครูที่ก่อให้เกิดความศรัทธา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะความสัมพันธ์กับนักเรียน และลักษณะการทำงาน

2.2.1 ลักษณะความสัมพันธ์กับนักเรียน

- มีความยุติธรรม
- ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองต่อนักเรียนกระตุ้นให้นักเรียน กล้าแสดงออก
- ยอมรับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน
- มีความมั่นคงทางอารมณ์ อดทน
- เป็นผู้ประสานงานให้นักเรียนมีโอกาสแสดงออกมากที่สุด
- มีความรักเด็กอย่างจริงจัง

2.2.2 ลักษณะการทำงาน

- รับผิดชอบต่อหน้าที่และการทำงาน
- กระตือรือร้น มีความสุขต่อการทำงาน
- มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาและประสานงานในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติ
- เป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออก

– ติดตามและประเมินผลการทำงานของนักเรียน

2.3 ลักษณะการจัดห้องเรียน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างได้ผล และเป็นการฝึกกระบวนการประชาธิปไตยพร้อมกัน ครูจำเป็นต้องจัดห้องเรียนให้เอื้อสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยด้วย

2.4 บรรยากาศในห้องเรียน ให้นักเรียนมีเสรีภาพในการเคลื่อนไหวโดยมีการควบคุมตามข้อตกลงของห้องเรียน มีครูเป็นที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือ เมื่อนักเรียนเกิดปัญหา

2.5 การจัดกลุ่มในห้องเรียนแต่ละกลุ่มควรมีการเปลี่ยนแปลงเป็นช่วงเวลา เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อนในห้องเรียนอย่างทั่วถึง และเมื่ออยู่ในกลุ่มจะมีความผูกพันและรับผิดชอบภายในกลุ่มตนเอง ไม่ว่าง่ายไปกลุ่มอื่นแต่สามารถติดต่อกันหรือให้บริการกันได้ตามความเหมาะสม

2.6 การเปลี่ยนครูหรือเปลี่ยนวิชาเรียน ครูที่เข้าไปสอนในแต่ละห้องต้องคำนึงถึงข้อตกลงของนักเรียน โดยไม่เปลี่ยนแปลงข้อตกลงหรือข้อบังคับที่เกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีอิสระในการทำกิจกรรม

2.7 การปกครองตนเองของนักเรียน ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มย่อย ในห้องเรียนจะช่วยให้ให้นักเรียนได้ฝึกการปกครองตนเองไปในตัว ครูจึงต้องคอยสอดส่องดูแลการจัดกิจกรรมของนักเรียนตามความเหมาะสมและควรปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับระบบกลุ่มของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญเรื่องระบบกลุ่มและปฏิบัติตามอย่างครู

3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย ในการสอนรายวิชาต่างๆ นอกจากครูจะมีเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ด้านเนื้อหาวิชาแล้วต้องตั้งเป้าหมายให้เด็กเกิดผลสัมฤทธิ์ด้านคุณลักษณะประชาธิปไตย โดยการนำเอาหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นนิสัยหรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เรียกว่าวิถีชีวิตประชาธิปไตยโดยให้นักเรียนมีโอกาสร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันประเมินผล และเลือกใช้วิธีสอนที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การศึกษานอกสถานที่ การทดลองปฏิบัติจริง ฯลฯ โดยกำหนดงานให้สอดคล้องกันระหว่างกิจกรรม จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชา ครูมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ ดูแล สังเกตให้ความช่วยเหลือ นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมและร่วมมือกับกลุ่ม รวมทั้งขอคำปรึกษาจากครูเมื่อมีปัญหา

4. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตย โรงเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพและบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้แก่กันได้ โดยเปิดโอกาสให้คิดตัดสินใจเลือกร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของนักเรียน เช่น

1. สภานักเรียน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้มีโอกาสเลือกตัวแทนของตนเองเพื่อไปทำหน้าที่ในสภานักเรียน ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นต่อโรงเรียน

2. กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมนี้ส่งเสริมให้นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยได้โดยการรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การช่วยเหลือกันในการทำงาน การเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังขณะรอรับประทานอาหาร

3. กิจกรรมกีฬา เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะเป็นกิจกรรมกีฬาระหว่างชั้นเรียน ซึ่งควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการดำเนินการมากที่สุดเริ่มตั้งแต่การวางแผนการดำเนินการ และการประเมินผลการทำงาน
 4. กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน เป็นกิจกรรมที่เป็นรูปแบบของประชาธิปไตย เพราะใช้ระบบที่สมาชิกต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันแก้ปัญหา ควรให้นักเรียนได้เข้าร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของกิจกรรม
 5. กิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งตีพิมพ์ ควรให้นักเรียนได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมสิ่งตีพิมพ์ การทำหนังสือพิมพ์ประจำห้องเรียน หนังสือพิมพ์ชุมชน ข่าวหน้าโรงเรียน เพื่อฝึกเรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม การใช้วิจารณญาณในการเลือกข่าว เป็นต้น
 6. กิจกรรมทำความสะอาดสถานที่ เป็นการฝึกให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเองและทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักรับผิดชอบงานที่ตนได้รับมอบหมาย โดยครูแบ่งพื้นที่ให้รับผิดชอบ หมุนเวียนกันไป
 7. กิจกรรมวันสำคัญ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกฝนการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่มร่วมกับชุมชนได้ดีกิจกรรมหนึ่ง เช่น วันสำคัญของท้องถิ่น วันสำคัญ ในโอกาสต่างๆ
 8. กิจกรรมประชาสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนควรให้นักเรียนร่วมกันจัดทำขึ้น เพื่อประชาสัมพันธ์ชี้แจงแถลงข่าวต่างๆ ของโรงเรียนให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนทราบ โดยให้นักเรียนร่วมกันดำเนินการ ในรูปคณะกรรมการหมุนเวียนกันไป
 9. กิจกรรมป้ายแสดงความคิดเห็น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ถ้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล โรงเรียนควรจัดป้ายไว้ในที่สามารถเห็นได้ง่าย นักเรียนดำเนินการในรูปคณะกรรมการอาจจะเก็บความคิดเห็นมาจากตู้เก็บความคิดเห็นของโรงเรียน
 10. กิจกรรมบุคคลดีเด่น เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดเลือกบุคคลดีเด่นของโรงเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งอาจให้คณะกรรมการนักเรียนดำเนินการ โดยมีคณะครูเป็นที่ปรึกษา
- กิจกรรมเหล่านี้โรงเรียนจะเลือกจัดตามความเหมาะสม ซึ่งอาจขยายผลไปสู่กิจกรรม ที่ทำร่วมกับชุมชน เช่น กิจกรรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น

สรุป

รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนที่เหมาะสมในสถานศึกษา ต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้กิจกรรมนำไปสู่การพัฒนาส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมและคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง คือ ปัญญาธรรม คารวะธรรม สามัคคีธรรม ตามความเหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษา

เรื่องที่ 3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับความเสมอภาคในการสอนและการจัดการชั้นเรียน

เมื่อแนวคิดในการจัดการชั้นเรียนเปลี่ยนไปจึงต้องมีการพิจารณาถึงการนำเอาความเชื่อเกี่ยวกับความเสมอภาคในการสอนเข้ามามีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มีจุดหมายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็น สำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานและมีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด

- เปลี่ยนบทบาทเรียนที่เน้นครูเป็นสำคัญโดยครูผู้ควบคุมการเรียนรู้ให้นักเรียนมาเป็นบทบาทเรียนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม

- ลดการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ล่วงหน้ามาใช้ผลการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสาระการเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบัน

- เปลี่ยนการประเมินให้มีความหลากหลายมากขึ้น และประเมินให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบัน

- ปรับหลักสูตรรายเนื้อหาเป็นหลักสูตรเชิงบูรณาการ

- เปลี่ยนการจัดการห้องเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนตอบสนองข้อกำหนดของครูมาเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในชั้นเรียน

- เปลี่ยนการสอนจากครูเป็นผู้ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบเป็นการสอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันถามและช่วยกันตอบ การปรับเปลี่ยนตามกล่าวนี้น่าจะทำให้ครูต้องเปลี่ยนบทบาทในภาพรวมจากการเป็น “ผู้ควบคุมการเรียนรู้” ของผู้เรียนมาเป็น “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” และผู้เรียนเองก็ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้รอรับความรู้ การสอนจากครู” มาเป็น “ผู้สร้างความรู้ผ่านการมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน” ซึ่งต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจในการเรียนรู้ทั้งกับครูและเพื่อนร่วมชั้น แนวทางการจัดการเรียนรู้นี้ปรับเปลี่ยนมาจากความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้เดิมคือ “ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้โดยตั้งใจฟังในสิ่งที่ครูสอนหมั่นทบทวนสิ่งที่ เรียนรู้และท่องจำให้ขึ้นใจ” มาเป็นความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่ว่า “ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความหมายของสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง และรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง” ซึ่งการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้แนวใหม่นี้ ย่อมต้องการการจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และต้องการครูที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ในอดีตที่ผ่านมาช่วงปี ค.ศ. 1961-1970 การจัดการชั้นเรียนมุ่งเน้นที่การจัดระเบียบวินัยที่ดี และการกำกับให้

ผู้เรียนจดจ่ออยู่กับงานที่ตนเองทำ ต่อมาในปี ค.ศ. 1971-1980 พัฒนาการจัดการชั้นเรียนเปลี่ยนไปเป็นการให้นักเรียนสร้างผลงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในวิชาเนื้อหาสาระมากขึ้น และในช่วงปี ค.ศ. 1981-1990 ได้มีพัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งนับเป็นการปฏิรูปการศึกษาสำหรับพลเมืองสู่ศตวรรษที่ 21 การเตรียมชั้นจากการเปลี่ยนแปลงในการ

ปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวทำให้การจัดการชั้นเรียนที่ใช้หลักการในรูปแบบพฤติกรรมนิยมไม่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มี แรงจูงใจในตนเอง และเป็นผู้เรียนเชิงรุก ที่จะนำไปสู่การใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในสังคมโลกที่มีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการจัดการชั้นเรียนจึงควรเป็นไปเพื่อ

- ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้
- มีระเบียบวินัยในตนเองโดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นมาบังคับ
- มีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง
- เป็นผู้มีความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรองเพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ
- มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

การส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่กล่าวมาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการเตรียมพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยอีกด้วย ดังนั้นชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องเห็นคุณค่าซึ่งกันและกันรวมทั้งเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน นำไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งมีความแตกต่างไปจากชั้นเรียนที่ใช้การควบคุมจากครูเหมือนในอดีตที่ผ่านมาซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสังคมการเรียนรู้ แบบประชาธิปไตยที่คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล และการรักษาสมดุลต่อสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งความต้องการของสังคม ผลกระทบจากการกระทำต่อบุคคลอื่นในสังคม และความเห็นอกเห็นใจที่มีต่อกัน

สรุป

การส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่กล่าวมาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการเตรียมพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยอีกด้วย ดังนั้นชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องเห็นคุณค่าซึ่งกันและกันรวมทั้งเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน นำไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน

เรื่องที่ 3.3 แนวคิดความเสมอภาคทางการศึกษา

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547) ได้ให้แนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาซึ่งมีความสัมพันธ์กับการจัดการห้องเรียนไว้ว่า ในยุคปัจจุบันที่สังคมโลกต่างให้ความสำคัญกับกระแสสิทธิมนุษยชนและกระแสประชาธิปไตย คนทุกคนมีสิทธิได้รับความเป็นธรรมในสิทธิที่ตนเองควรจะได้รับ ตั้งแต่แรกเกิดคือสิทธิจะต้องอยู่ รอด สิทธิในการได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และสิทธิที่จะได้รับการศึกษาและฝึกอบรมที่สอดคล้องกับสภาพวิวัฒนาการของสังคมเศรษฐกิจใหม่ที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ความรู้คืออำนาจ ดังนั้นการเรียนรู้จึงกลายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อคนทุกคนอย่างทวีคูณ ผู้ที่เข้าถึงความรู้ได้มากกว่าจึงได้เปรียบคนที่เข้าถึงความรู้ได้น้อยกว่า ผู้คนทั่วโลกมีความต้องการการศึกษามากยิ่งขึ้น สำหรับครูแล้วการมีความเข้าใจแนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาที่ตรงกันเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ดังที่ ฆนัท ธาตุทอง (2550) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อเป็นฐานในการสร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษาทั้งในภาพรวมระดับประเทศ และระดับสถานศึกษาดังนี้

3.1 ความเสมอภาคทางการศึกษาไม่ใช่การใช้วิธีปฏิบัติที่เหมือนกัน

โดยธรรมชาติแล้วแต่ละคนมีความแตกต่างกันในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพร่างกาย สถานะบุคคล การปฏิบัติ แบบเดียวกันเหมือนกันกับทุกคน อาจยังทำให้เกิดความแตกต่าง เกิดช่องว่างหรือความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น

3.2 ความเสมอภาคทางการศึกษาไม่ใช่การให้ทุกคนไปจุดหมายเดียวกัน

ความเสมอภาคไม่ใช่การให้แก่ทุกคน จนกระทั่งในที่สุดแล้วคนทุกคนไปสู่จุดๆ เดียวกัน เช่น มีคนอยู่ 2 คน คนแรกมีเงิน 200 บาท คนที่สองมีเงิน 500 บาท ความเสมอภาคไม่ใช่การที่เราต้องเอาเงินไปให้คนแรก 800 บาท และเอาเงินให้กับคนที่สอง 500 บาท เพื่อให้ทั้งสองคนนั้นมีเงินคนละ 1,000 บาท เท่ากัน เพราะการทำเช่นนั้นอาจไม่เป็นการยุติธรรมสำหรับคนที่สอง อาจเปรียบเทียบกับหลายเหตุการณ์ในสังคมที่ไม่ได้แสดงความไม่เสมอภาค เช่น การที่เราเห็นคนจนกับคนรวยในสังคมแล้วสรุปว่าไม่มีความเสมอภาคกันในสังคม อาจเป็นข้อสรุปที่ไม่ถูกต้อง เพราะความรวยและความจน มีปัจจัยประกอบหลายประการ คนหนึ่งรวยกว่าอีกคนหนึ่ง อาจมาจากความขยันหมั่นเพียรศึกษาหาความรู้ เพียรพยายามในการสร้างฐานะ ในขณะที่คนที่จนนั้นอาจมาจากความไม่สนใจใฝ่หาความรู้ เกียจคร้านในการทำมาหาเลี้ยงชีพก็เป็นได้ หรือการที่เราเห็น

จริงแล้วความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมในการพัฒนาระบบต่างๆ ทุกระบบ หากเรารู้จักนำความแตกต่างมาใช้ในทางที่ถูกต้อง ความเสมอภาคทางการศึกษาจึงไม่ใช่การใช้รัฐ หรือสถานศึกษาจัดการศึกษาให้กับทุกคน ทุกกลุ่ม จนในที่สุดแล้วทุกคนไปถึงจุดเดียวกัน และในสภาพความเป็นจริงนั้น ย่อมไม่สามารถทำได้ และอาจเกิดผลเสียมากกว่าผลดี หากพยายามจะทำเช่นนั้น เช่น ทำให้ไม่เกิดการแข่งขัน ไม่เกิดความเพียรพยายาม เพราะคิดว่าในที่สุดแล้วรัฐก็จะเพิ่มเติมให้เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน ในที่สุดผู้ที่เพียรพยายามอยู่แล้วก็เกิดความรู้สึกว่าไม่จำเป็นจะต้องเพียรพยายามต่อไปอีก ส่งผลให้สังคมจะมีความอ่อนแอในที่สุด

3.3 ความเสมอภาคทางการศึกษาคือการให้โอกาสที่เท่าเทียมกัน

ความเสมอภาคทางการศึกษา คือ การให้สิทธิ และโอกาสในการรับการศึกษาแก่ทุกกลุ่มคนในสังคม โดยไม่ขึ้นกับความแตกต่างกันในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย สถานะบุคคล เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 10 ได้กำหนดว่า “การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

ในปี 2542 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจเรื่อง “ความต้องการการเรียนต่อของเด็กและเยาวชนการสำรวจข้อมูลทางสังคม พ.ศ. 2542 โดยสำรวจจากเด็กและเยาวชนอายุ 13-24 ปี จำนวน 13.7 ล้านคน พบว่าผู้กำลังเล่าเรียน 6.6 ล้านคน ส่วนอีก 7.1 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 52 ออกจากระบบการศึกษาไปแล้ว สาเหตุหลักพบว่าร้อยละ 74 ไม่มีทุนทรัพย์เรียน ต้องการเลี้ยงตนเอง/ครอบครัว ส่วนอีกร้อยละ 10 ไม่สนใจและเห็นว่าไม่มีประโยชน์ที่จะเรียนต่อ และร้อยละ 37 ต้องการฝึกอบรวมวิชาชีพ ดังนั้นการจัดการศึกษาต้องเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มในสังคม เข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

3.4 จะรู้ได้อย่างไรว่าเสมอภาคทางการศึกษา

จากที่กล่าวข้างต้นความเสมอภาคไม่ได้หมายถึงการใช้วิธีปฏิบัติที่เหมือนกันกับทุกคน หรือการที่ทำให้คนทุกคนไปสู่จุดหมายเดียวกัน ดังนั้นจึงเกิดคำถามขึ้นว่าแล้วเราจะทราบได้อย่างไรว่าสภาพหรือเหตุการณ์หนึ่งๆ นั้นเป็นการปฏิบัติที่เสมอภาคหรือไม่ การที่เราจะตัดสินว่าเกิดความเสมอภาคทางการศึกษาหรือไม่นั้น หลักการหนึ่งที่สามารถใช้ประกอบการพิจารณาได้คือ การพิจารณาว่า “การปฏิบัติ นั้นๆ ได้เปิดโอกาสให้ผลลัพธ์ที่แต่ละคนได้รับกับสิ่งที่แต่ละคนทำเป็นเหตุเป็นผลกันหรือไม่” หมายความว่า หากมีการเปิดโอกาสในด้านต่างๆ ทางการศึกษาอย่างทั่วถึงแก่บุคคลทุกคนตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว การที่ทุกคนจะไปถึงจุดหมายหรือถึงซึ่งความสำเร็จทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ให้กับทุกคนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่คนจะเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความเพียรพยายาม ความตั้งใจของผู้เรียนแต่ละคนด้วย เช่นการเอาใจใส่การเรียนความประพฤติในโรงเรียน และคุณสมบัติอีกหลายประการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการเรียน ดังนั้นในกรณีที่รัฐเปิดโอกาสให้เช่นนี้ แล้ว หากผลการเรียนไม่ดีหรือสอบไม่ผ่าน จึงไม่อาจกล่าวว่าเป็นจากความไม่เสมอภาค เพราะขึ้นอยู่กับภาระทำของคนนั้นๆเอง ไม่ได้เป็นเพราะถูกปิดกั้นการศึกษา เป็นต้น

จากตัวอย่างที่ยกมานี้ถือว่ามีการจัดการศึกษาอย่างเสมอภาค เพราะทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ตั้งแต่ต้น แต่การจะไปถึงจุดหมายคือเรียนจบในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี หรือสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้หรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งอยู่ที่พฤติกรรมของบุคคลนั้นๆเอง ความเสมอภาคทางการศึกษาจึงต้องไปควบคู่กับความยุติธรรมด้วยคือยุติธรรมกับทุกคนทั้งคนที่ทำดี และคนที่ทำไม่ดี ผู้ที่ตั้งใจทำสิ่งที่ดี ย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จ ส่วนผู้ที่ไม่ดี แม้มีโอกาสเอื้อให้เขาสำเร็จ แต่เขาสามารถประสบกับความล้มเหลวได้เช่นกัน

ความเข้าใจในเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาที่แท้จริง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อนักการศึกษาทุกคนตลอดจนผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการศึกษา คือผู้เรียนทุกคนทั้งนี้ เพื่อทั้งสองฝ่ายคือรัฐที่เป็นฝ่ายจัดการศึกษากับสถานศึกษา จะสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างเสมอภาคตามศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน และฝ่ายที่เป็นผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้รับการศึกษา จะมีความเข้าใจ

ในสิทธิ และโอกาสของตนเองในการรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อจะสามารถบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องตลอดชีวิต

อำนาจและความเสมอภาค (Power and Equity)

อำนาจหน้าที่ (Authority) คือ สิทธิของครูในการตัดสินใจซึ่งจะมีผลต่อทางเลือกของผู้เรียนในขณะที่ อำนาจ (Power) เป็นวิธีการซึ่งครูใช้อำนาจหน้าที่ เช่น ครูใช้อำนาจหน้าที่ในการให้งานแก่ผู้เรียน และใช้อำนาจจะบางอย่างที่จะทำให้ผู้เรียนทำงานนั้นให้สำเร็จ บ่อยครั้งที่เราพบเห็นนักเรียนที่มีความแตกต่างกันได้รับการดูแลจากครูคนเดียวกัน ซึ่งครูก็อาจจะมีอคติหรือการมองเห็นคุณค่าในตัวของเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน และสิ่งเหล่านี้ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการปฏิบัติของครูต่อนักเรียน ตัวอย่างต่อไปนี้ แสดงภาพจำลองสถานการณ์การใช้อำนาจและความเสมอภาคของครูต่อนักเรียนในช่วงเปิดภาคเรียน ครูสุวนันท์ต้องการที่จะแน่ใจว่านักเรียนมีความเข้าใจในกฎและสามารถปฏิบัติตามกฎได้ ซึ่งถ้าไม่สามารถปฏิบัติตามกฎได้ก็ต้องได้รับการลงโทษ ครูสุวนันท์จึงคิดว่าถ้าบทลงโทษมีความยุติธรรม ก็จะทำให้นักเรียนเตรียมตัวล่วงหน้า เห็นความสำคัญ และปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน รวมทั้งไม่ละเมิดกฎ ครูสุวนันท์จึงกำหนดบทลงโทษแล้วแจ้งแก่นักเรียนว่า “ครูต้องการจะเสมอภาคกับนักเรียนทุกคน ดังนั้นจึงสำคัญมากที่ครูจะดูแลพวกเราด้วยวิธีเดียวกัน หากเมื่อนักเรียนทำผิดนักเรียนก็จะได้รับบทลงโทษตามที่ครูกำหนด และนักเรียนจะไม่สามารถพูดได้ว่าครูไม่ให้ความเสมอภาคแก่พวกเรา หรือให้ความสำคัญกับพวกเราแตกต่างกัน ”

จากกรณีข้างต้นน่าจะสนใจว่า เป็นไปได้หรือไม่ที่ครูจะสามารถให้ความเสมอภาคกับนักเรียนทุกคนได้แล้วทุกคนสามารถได้รับการปฏิบัติแบบเดียวกันเหมือนกันทุกคนได้หรือไม่ การทำความเข้าใจในบทบาทของครูเกี่ยวกับการใช้อำนาจและความเสมอภาค (ชนิต ชาติทอง, 2552) มีสิ่งที่ครูควรคำนึงดังนี้

1. ครูเป็นผู้นำในการจัดการชั้นเรียนโดยมุ่งความสำเร็จของผู้เรียน

ในการจัดการศึกษานั้น ครู เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การศึกษาของเยาวชนสำเร็จ ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง จึงฝากความหวังไว้ที่ ครู แต่เมื่อเยาวชนประสบปัญหาในการเรียน บุคคลแรกที่ถูกตำหนิคือ ครู แต่ในขณะที่เดียวกันครูส่วนใหญ่กลับเห็นว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหากับเยาวชนนั้น มาจากการขาดการควบคุมดูแลของพ่อแม่ที่บ้าน ซึ่งหากกล่าวโทษกันไปมาเช่นนี้ย่อมไม่เกิดผลดีกับใคร แต่เราควรต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ โดยครูเองก็ต้องเป็นบุคคลที่คิดสร้างสรรค์ และคิดในเชิงบวกเสียก่อน ดังนั้นแนวทางที่จะปรับเปลี่ยนความคิดของครูคือ การเชื่อว่านักเรียนสามารถเรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคม เชื่อในความสำคัญของบทบาทของแต่ละคนและเชื่อว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นสิ่งที่สอนได้และควรสอน ดังนั้นครูจึงเป็นผู้นำมากกว่าเป็นผู้บังคับโดยครูจะช่วยสร้างสถานการณ์ขึ้นทำให้เหตุการณ์ดำเนินไป ครูช่วยคุ้มครองให้นักเรียนปลอดภัยโดยต้องมีความเข้าใจว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมในห้องเรียนเป็นสิ่งที่ต้องบังคับมิใช่เรื่องในแต่ละคนจะตัดสินใจได้เองว่าจะปฏิบัติ หรือไม่ อย่างไร การเรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมได้จากประสบการณ์ที่มีกับสิ่งแวดล้อมเรียนรู้ได้ด้วยประสบการณ์ที่มีกับผู้อื่น

2. ครูเป็นผู้นำในการจัดการชั้นเรียนโดยมุ่งความสำเร็จของผู้เรียน

ในอดีตที่ผ่านมาครูจะเป็นผู้สร้างกฎขึ้นมาในชั้นเรียน แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม เมื่อใครไม่ปฏิบัติตามกฎก็จะถูกลงโทษ หากใครปฏิบัติได้ดี เครื่องครัด ก็จะได้รับรางวัล เช่น คำชมหรืออื่นๆ ซึ่งวิธีการสร้างเงื่อนไขนี้ก็ได้ผลเนื่องจากนักเรียนปฏิบัติตาม เพราะไม่มีใครอยากถูกทำโทษ และมีอีกจำนวนหนึ่งที่อยากได้รางวัลจากครู แต่ในความเป็นจริงแล้วเมื่อเด็กเหล่านี้โตเป็นผู้ใหญ่และดำรงชีวิตในสังคมการปฏิบัติตามข้อตกลงของสังคมไม่ควรเกิดขึ้นเพื่อรางวัลหรือเพราะความกลัวถูกลงโทษหากควรเกิดขึ้นจากความตระหนักในการปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโรงเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการสอนพฤติกรรมเอื้อสังคมให้แก่เด็ก เนื่องจากเป็นสถานที่เด็กต้องอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติพี่น้อง แต่เป็นความท้าทายแก่ครูว่าจะสอนพฤติกรรมทางศีลธรรมใดให้กับเด็ก และจะมีวิธีการอย่างไรในการสอนที่ไม่ต้องใช้กฎและการบังคับ (ชนัท ธาตุทอง, 2552) ตามแนวทางประชาธิปไตยนั้น ครูควรปฏิบัติดังนี้

- 2.1 กำหนดขอบเขตของสิทธิและหน้าที่ของผู้เรียนให้ชัดเจน กระชับ และเป็นรูปธรรม
- 2.2 กำหนดข้อตกลงพื้นฐาน ข้อกำหนด และมารยาท ที่ผู้เรียนทุกคนสามารถกระทำได้
- 2.3 แจ้งให้ผู้เรียนทราบข้อกำหนดและต้องมั่นใจว่าทุกคนรับทราบ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามโดยไม่มีเงื่อนไข

2.4 ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นประจำ

3. การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อสังคมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเองอย่างมีแบบแผน และการเห็นคุณค่าแห่งตนเองและผู้อื่น บนพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตย ดังนั้นครูจึงไม่ใช่ผู้ควบคุมการเรียนรู้ แต่เป็นผู้นำการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- 3.1 ครูต้องบอกความสำคัญและเป้าหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.2 ครูต้องบอกให้ผู้เรียนรู้ก่อนว่าครูมีความคาดหวังอะไรจากการจัดการเรียนการสอน
- 3.3 ครูควรให้ผู้เรียนได้ทราบเกณฑ์การประเมินผล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ช่วยสร้างเกณฑ์การประเมินผลที่ตนเองสามารถประสบความสำเร็จได้
- 3.4 ครูต้องจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.5 ครูชี้แนะ กระตุ้น ระหว่างกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
- 3.6 ครูยึดหลักว่าผู้เรียนต้องรับผิดชอบงานของตนโดยสรุปแล้วคือ ในการจัดการเพื่อ

การเรียนรู้ ครูจะไม่เพียงแต่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำ แต่กิจกรรมการเรียนการสอนหรือการมอบหมายงานของครูนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีความหมายคือ ครูต้องบอกก่อนว่ากิจกรรมหรืองานที่มอบหมายให้มีความสำคัญและเป้าหมายอย่างไร ครูคาดหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างซึ่งผู้เรียนควรทำได้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น โดยที่สำคัญคือต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายด้วย ซึ่งผู้เรียนจะต้องยอมรับและรับผิดชอบในกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีครูช่วยชี้แนะ กระตุ้น และสร้างความกระตือรือร้นให้แก่ผู้เรียน

4. การจัดการชั้นเรียนเพื่อให้ดำเนินการอย่างราบรื่น

ในการจัดการที่ไม่ใช่การสอน ประกอบด้วย การวางแผนงานประจำที่ไม่ใช่การสอน จะช่วยทำให้ห้องเรียนดำเนินไปได้ราบรื่น มีปัญหาน้อยโดยครูต้องหาแนวทางป้องกันหาทางสนับสนุนหรือแก้ไข โดยดำเนินการก่อนที่จะเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอันจะช่วยป้องกันหรือลดความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน

การป้องกันในระดับห้องเรียนทำได้โดยการวางพื้นฐาน การทำความรู้จักผู้เรียน ซึ่งสามารถอ่านจากประวัติของผู้เรียนแต่ละคน การสำรวจความต้องการพิเศษของผู้เรียนและการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติหรือพฤติกรรมในอดีต เนื่องจากผู้เรียนบางคนอาจต้องการการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องในบางครั้งครูจำเป็นต้องแก้ไขพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีการต่อต้าน ครูต้องตระหนักเรื่องการพูดจาต้องไม่เป็นการดูถูกหรือทำทนาย เพราะจะทำให้สถานการณ์เลวร้ายลงไปอีก ครูควรหลีกเลี่ยงการลงโทษอย่างรุนแรง แต่ก็จะไม่ทำให้ผู้เรียนที่กระทำผิดกลายเป็นตัวตลกในห้องเรียน

5. การจัดการห้องเรียนที่ประสบความสำเร็จต้องมีการวางแผน

ในการจัดการห้องเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องมีการวางแผน เตรียมการและการไตร่ตรองอย่างเป็นระบบจัดทำรายการตรวจสอบที่เป็นขั้นตอน เพื่อช่วยครูให้มีความพร้อมในการจัดการห้องเรียนทั้งมิติด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน และด้านการจัดการ ครูใหม่อาจใช้ประเด็นสำคัญๆ ของการสรุปประเมินผลรวมที่มีอยู่ ในแบบฟอร์มของการตรวจสอบในช่วงเตรียมการก่อนโรงเรียนเปิด หรือครูที่มีประสบการณ์ซึ่งต้องการทบทวน ประเมินผล หรือตรวจสอบการทำงานของตนเองอย่างละเอียด อาจใช้การสรุปประเมินผลรวมนี้ได้ การไตร่ตรองมีส่วนสำคัญยิ่งในการช่วยให้เราเป็นครูที่ดี ครูที่หมั่นทบทวนการปฏิบัติงานของตนเอง ได้เริ่มก้าวแรกเพื่อแก้ไขความยุ่งยากที่มักเกิดในการสอน การไตร่ตรองอย่างเป็นระบบจะช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพของการสอน การแก้ไขปัญหาในการจัดการชั้นเรียนเป็นเรื่องของครูทุกคนที่พร้อมจะเตรียมการและดำเนินการให้เสร็จ รวมถึงการไตร่ตรองผลที่เกิดขึ้นด้วยเพื่อการวางแผนในการจัดห้องเรียนให้ประสบความสำเร็จ คุณครูต้องจัดระบบสารสนเทศของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ภูมิหลัง ประวัติส่วนตัว ครอบครัว
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับสติปัญญา
- 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 4) ผลงาน ความคาดหวัง แรงจูงใจ
- 5) ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ
- 6) สัมพันธภาพในหมู่นักเรียนและเพื่อนฝูง
- 7) ความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ
- 8) สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

6. มีการจัดเตรียมการสอน

การเตรียมการสอนที่ดีคือ การเตรียมตัวดีก่อนเข้าห้องเรียน ทำให้ครูเก่งการสอน การสอนให้จบเนื้อหาได้อย่างรวดเร็วอาจไม่ใช่การสอนที่ดี แต่กลับเป็นการหลอกลวงผู้เรียนทำให้เวลาที่ใช้สอนสูญเปล่า เพราะครูจะมัวแต่ใช้เวลาคิดว่าจะสอนเนื้อหาอะไรต่อไป ลืมที่จะคิดว่าผู้เรียนเข้าใจแล้วหรือยัง มีอะไรที่

ต้องซ่อมเสริมตั้งนั้นการจัดทำแผนการสอนโดยละเอียดเพื่อช่วยให้เห็นว่าครูเองต้องเตรียมการสอนอย่างไรจึงเหมาะสมกว่า การเตรียมการสอนเป็นงานที่จะช่วยให้ครูดำเนินการสอนได้อย่างราบรื่นและสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครู

สามารถตรวจสอบการจัดเตรียมการสอนด้วยรายการตรวจสอบ 3 ชุด คือ การเตรียมการขั้นต้น (เตรียมก่อนสอนอย่างน้อย 1 เดือน) การเตรียมการสอนขั้นต่อเนื่อง (จัดก่อนสอน 1 หรือ 2 สัปดาห์) และโปรแกรมที่จัดไว้สำหรับการทำงานวันแรก (วันแรกของการเปิดเรียนได้ไปพบนักเรียน) นอกจากนี้เป็นการกำหนดงานใน 1 ปี การศึกษา โดยการไตร่ตรอง (การย้อนคิดถึงเหตุการณ์ที่ผ่านไปถึงวันหรือตลอดสัปดาห์ตลอดเดือนและทดลองทำ ซึ่งครูควรทำอย่างสม่ำเสมอ)

7. ครูต้องฝึกไตร่ตรองเพื่อพัฒนาการสอน

ในการสอนนั้นครูจะต้องวางแผนการสอนก่อนเสมอ การวางแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพคือการไตร่ตรองวางแผน (Planning through reflection) ทั้งนี้ การไตร่ตรองมีความหมายในลักษณะของกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ตามที่ Pollard (1997) กล่าวว่า “การสอนที่มีการไตร่ตรองเกี่ยวข้องกับการที่ครูเข้าไปวิเคราะห์ตนเองในเหตุการณ์ต่างๆ อยู่เป็นประจำ ซึ่งอาจจะไม่มีคำตอบที่แน่ชัดสำหรับปัญหาที่พบ การไตร่ตรองนี้ต้องการครูที่มีทัศนคติที่เกี่ยวกับการเปิดใจ ความมีใจกว้าง ความรับผิดชอบ และนำไปใช้อย่างต่อเนื่องทั้งในระดับตนเองและระดับสังคม”

การสอนนั้นคือการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องไม่มีหยุด ครูคอยวางแผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ใหม่ๆ แก่นักเรียนเพื่อพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ รวมทั้งคุณค่าต่างๆ ที่นักเรียนควรพัฒนา ดังนั้นการสอนที่มีประสิทธิภาพจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเหมือนเกลียวที่ประกอบด้วยวงจรต่างๆ ของการปฏิบัติ

ในการจัดการการสอนที่มีความซับซ้อนและเพื่อให้มั่นใจได้ว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ครูจะต้องไตร่ตรองเกี่ยวกับการสอนของตนเองทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการสอน ซึ่งการไตร่ตรองการสอนจะเกี่ยวข้องกับการพิจารณาถึงพฤติกรรมการสอน การปรับเปลี่ยนการสอน และไตร่ตรองอีกครั้งก่อนนำไปใช้ และเกิดขึ้นอย่างเป็นวงจรที่ซับซ้อนไปมา

การวางแผนสำหรับการสอนที่มีคุณภาพเกี่ยวข้องกับการคิดก่อนที่ครูจะสอนว่ามืองค์ประกอบอะไรที่ ครูมีอยู่บ้างที่จะส่งผลกระทบต่อการสอนของครู ซึ่งสิ่งนี้ Van Manen (1991) เรียกว่า “anticipatory reflection” คือ การไตร่ตรองล่วงหน้า

การสอนสำหรับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และการประเมินผลการเรียนรู้ (assessment) นั้นครูจะต้องเตรียมชั้นเรียนให้มีความท้าทายและน่าสนใจ โดยสอดคล้องกับสิ่งที่ครูสอน สิ่งนี้ Van Manen (1991) เรียกว่า “contemporaneous reflection” และ Schon (1983) เรียกว่า “reflection in action” ซึ่งมีความหมายเดียวกันคือ การไตร่ตรองในขณะที่ครูกำลังสอน ซึ่งการไตร่ตรองนี้จะช่วยให้ครู “พิจารณาในช่วงขณะที่ตนกำลังสอน” และจะทำให้ครูขยายโอกาสการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการหรือการตอบสนองของนักเรียนในระหว่างการสอนได้อย่างทันท่วงทีและในการทำเช่นนี้ได้ดีนั้น Van Manen (1991) อธิบายว่าครู จะต้องมีความมั่นใจและความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ซึ่งได้มาจากประสบการณ์การสอนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องนั้นเพราะการสอนต้องเกี่ยวกับการประเมินผล (evaluation) ในสิ่งครูสอนและพิจารณาว่าจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ แก่นักเรียนในอนาคตอย่างไร สิ่ง

นี่คือ “reflection on action” คือ การไตร่ตรองการสอนที่ผ่านมา การสอนที่ผ่านการไตร่ตรองนั้นจะ ช่วยถามคำถามที่นำไปสู่การพัฒนาในช่วงเวลาต่างๆกัน ตลอดวงจรการสอนคำถามที่ เน้นการพิจารณา องค์ประกอบต่างๆ ที่นำมาประกอบกันเป็นการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งได้แก่ คุณค่า (values) บริบท (contexts) การเรียนรู้ของผู้เรียน (learning) และการสอนของครู (teaching)

สรุป

ความเข้าใจในเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาที่แท้จริง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อนักการศึกษาทุกคนตลอดจนผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการศึกษา คือผู้เรียนทุกคนทั้งนี้ เพื่อ ทั้งสองฝ่ายคือรัฐที่เป็นฝ่ายจัดการศึกษากับสถานศึกษา จะสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างเสมอภาคตามศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน และฝ่ายที่เป็นผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้รับการศึกษา จะมีความเข้าใจในสิทธิ และโอกาสของตนเองในการรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อจะสามารถบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาที่ ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องตลอดชีวิต

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 3 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 3

ตอนที่ 4 การสร้างวินัยเชิงบวกในห้องเรียน

เรื่องที่ 4.1 รากฐานของวินัยเชิงบวกในโรงเรียน

เด็กจำเป็นต้องได้รับการอบรมสั่งสอนเพื่อให้เข้าใจและปฏิบัติตามระเบียบของสังคม แต่ไม่มีความจำเป็นอะไรที่จะต้องเขียนตีหรือทารุณทำร้ายเด็ก เพราะจะเกิดความเสียหายต่อเด็กเป็นอย่างมาก หลักฐานจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเด็กทั้งหญิงและชายจะตอบสนองต่อวิธีการเชิงบวกได้ดีกว่าซึ่งหมายถึงการต่อรอง และการสร้างระบบการให้รางวัลมากกว่าการลงโทษด้วยการทำร้ายร่างกายหรือใช้วาจาทำร้ายจิตใจ

หลัก 7 ประการของการสร้างวินัยเชิงบวก

1. เคารพศักดิ์ศรีของเด็ก
2. พยายามพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การมีวินัยในตนเอง และบุคลิกลักษณะที่ดี
3. พยายามให้เด็กมีส่วนร่วมมากที่สุด
4. คำนึงถึงความต้องการทางพัฒนาการและคุณภาพชีวิตของเด็ก
5. คำนึงถึงแรงจูงใจและโลกทัศน์ของเด็ก
6. พยายามให้เกิดความยุติธรรม เท่าเทียมกัน และไม่เลือกปฏิบัติ
7. เสริมสร้างความสามัคคีกลมเกลียวในกลุ่ม

ขั้นตอนของการสร้างวินัยเชิงบวก

ในขณะที่การลงโทษใช้เพียงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เพียงอย่างเดียว แต่การสร้างวินัยเชิงบวกเป็นกระบวนการ 4 ขั้นตอน ที่แสดงให้เห็นการรับรู้และให้รางวัลพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในลักษณะต่อไปนี้

1. มีการบรรยายถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น "ตอนนี้ครูขอให้ทุกคนเงียบก่อนนะ"
2. มีการให้เหตุผลที่ชัดเจน เช่น "เราจะเริ่มเรียนคณิตศาสตร์บทใหม่แล้ว ทุกคนต้องตั้งใจฟังนะ" ซึ่งหมายความว่า การเงียบโดยเร็วเป็นการเคารพสิทธิผู้อื่น เป็นตัวอย่างของการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนกันที่เรายากให้เขาปฏิบัติต่อเรา
3. ขอให้นักเรียนแสดงอาการรับรู้ เช่น "เธอเห็นรึยังว่าทำไมการเงียบก่อนเริ่มเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ" แล้วคอยให้นักเรียนแสดงอาการรับรู้และเห็นชอบด้วยก่อนทำอย่างอื่นต่อไป

4. มีการให้รางวัลหรือแสดงความชื่นชมต่อพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น โดยการสบตา พยักหน้า ยิ้มหรือให้เวลาพักผ่อนเพิ่มอีกห้านาที การให้คะแนนเพิ่ม การแสดงความชื่นชมในความสำเร็จของนักเรียนต่อหน้าชั้น (การได้รับการยอมรับและชื่นชมจากสังคมเป็นรางวัลที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง) การให้รางวัลต้องให้ทันทีและไม่มากเกินไป แต่ก็ทำให้เป็นที่น่าพอใจของผู้รับ

กระบวนการนี้จะมีประสิทธิภาพสำหรับเด็กแต่ละคน ยิ่งไปกว่านั้นสำหรับครูที่ต้องสอนในชั้นที่มีนักเรียนจำนวนมากก็จะมีผลดีต่อเด็กทั้งกลุ่มด้วย "เคล็ดลับ" ของความสำเร็จก็คือ การทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณเองกำลังอยู่ใน "ทีมที่เป็นฝ่ายชนะ" (คือทั้งห้องร่วมกัน) และให้ยกย่องความพยายามของเด็กแต่ละคน ในฐานะเป็นผู้ร่วมทีมที่ดี การสร้างวินัยเชิงบวกอาจล้มเหลวได้ถ้าหากว่า

1. นักเรียนหรือทั้งห้องไม่ได้รับรางวัลเร็วพอหลังจากมีพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้ว
2. ครูให้ความสำคัญกับงานมากกว่าพฤติกรรมของนักเรียน เช่น พูดว่า "ดีนะที่เธอหยุดพูดและเริ่มทำงานซะที" แทนที่จะพูดว่า "ดีมากที่เธอมีน้ำใจต่อคนอื่น ๆ และเงียบได้เร็ว"
3. ครูมุ่งสนใจอยู่แต่ความผิดพลาดของนักเรียนต่อไปเรื่อยๆ มากกว่าที่จะสนใจสิ่งที่นักเรียนทำถูกต้อง

ในการสร้างวินัยเชิงบวกครูควรพยายามนึกถึงอัตรา 4:1 คือพยายาม "จับถูก" ให้ได้สี่ครั้ง สำหรับการ "จับผิด" หนึ่งครั้ง พยายามทำเช่นนี้อย่างสม่ำเสมอต้นเสมอปลาย จะทำให้นักเรียนรู้สึกได้ว่าครูเอาใจจริงกับการสังเกตสิ่งที่นักเรียนทำได้ดี และให้รางวัลเขาทันที การตรวจสอบตนเองอาจทำได้โดยการจดบันทึกเมื่อแต่ละชั่วโมงจบลง หรือในท้ายของแต่ละวันแล้วลองคิดทบทวนดูว่าวันนี้ได้แสดงความชื่นชมนักเรียนไปกี่ครั้งเมื่อเปรียบเทียบกับ การตำหนิ ทักท้วงเมื่อนักเรียนทำผิด หรืออาจมอบหมายให้นักเรียนหรือครูช่วยสอนคอยสังเกตและจดสถิติให้ และฝึกฝนปรับปรุงไปจนกว่าการแสดงความชื่นชมจะกลายเป็นนิสัย และการตำหนิจะเกิดขึ้นเพียงนานๆ ครั้งเท่านั้น

สรุป

ครูที่ใช้การสร้างวินัยเชิงบวกจะเชื่อมั่นในความสามารถของนักเรียนและสื่อให้รู้ถึงความอบอุ่น ห่วงใยและเคารพในศักดิ์ศรีของนักเรียน เมื่อครูมีความมุ่งมั่นที่จะใส่ใจคอยสังเกตนักเรียนและตอบสนองในลักษณะที่เป็นการสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวก นักเรียนก็จะเริ่มมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเองมากขึ้นและจะลดโอกาสที่จะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาให้น้อยลง

เรื่องที่ 4.2 หลักการเสริมสร้างวินัยทางบวก

การสร้างเสริมวินัยเชิงบวกอยู่บนฐานของหลักการสอนหลายประการดังต่อไปนี้

1. วิธีการของวินัยเชิงบวกมีลักษณะเป็นองค์รวม

การศึกษาแบบองค์รวมมาจากความตระหนักว่าทุกด้านของการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กมีความเชื่อมโยงกันหมด ตัวอย่างเช่น เมื่อเราเข้าใจว่าเด็กพัฒนาวิธีคิดอย่างไร เราก็จะเข้าใจได้ดีขึ้นว่าทำไมเด็กในวัยต่างๆ จึงมีพฤติกรรมต่างกัน เมื่อเราเข้าใจเรื่องพัฒนาการทางสังคมของเด็ก เราก็จะเข้าใจได้ดีขึ้นว่าทำไมแรงจูงใจในการเรียนของเด็กจึงเปลี่ยนแปลงขึ้นลงในช่วงเวลาต่างๆ ไม่เท่ากัน วิธีการนี้ช่วยให้เราสามารถตอบสนองในทางบวกต่อประเด็นปัญหาต่างๆ ในการสร้างวินัยได้ และยังช่วยให้เราสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งเป็นการป้องกัน

ปัญหาทางวินัยส่วนใหญ่ไว้ก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้นด้วย วิธีการของวินัยเชิงบวกมีรากฐานจากความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

- พัฒนาการของเด็กแต่ละคน
- การเรียนรู้ พฤติกรรม และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
- ความสัมพันธ์ในครอบครัว
- สุขภาพของชุมชน

แต่ละส่วนขององค์ประกอบนี้จะส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมในห้องเรียนของเด็กอยู่ตลอดเวลา เมื่อเราเกิดความตระหนักถึงความสัมพันธ์เหล่านี้แล้ว เราก็จะสามารถหาทางออกในการแก้ปัญหาการเรียนรู้อันยากและปัญหาพฤติกรรมของเด็กได้ดีขึ้น เนื่องจากทุกด้านของการเรียนรู้และพัฒนาของเด็กเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันหมด เราจึงต้องนำการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกบูรณาการเข้ากับทุกด้านของการสอน ซึ่งรวมถึงดังต่อไปนี้

- การนำเสนอเนื้อหาทางวิชาการ
- การประเมินผลการเรียนของนักเรียน
- การสื่อสารในห้องเรียน
- การสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียน
- การเสริมสร้างแรงจูงใจของนักเรียน
- การแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างครูกับนักเรียน
- การแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง

2. การสร้างเสริมวินัยเชิงบวกมีฐานอยู่ที่ความเข้มแข็ง

วิธีให้การศึกษาโดยอาศัยฐานจากความเข้มแข็งหรือจุดแข็งของนักเรียนจะเน้นมุมมองที่ว่าเด็กทุกคนมีจุดแข็งในบางด้าน มีความสามารถและความถนัดพิเศษในบางเรื่อง การสร้างเสริมวินัยเชิงบวกจะเน้นที่การส่งเสริมความสามารถ ความพยายาม และการพัฒนาหรือปรับปรุงตนเองของนักเรียน วิธีการในแนวทางนี้จะไม่มองว่าความผิดพลาดเป็นความล้มเหลว แต่เป็นโอกาสที่จะเรียนรู้และปรับปรุงทักษะของตนเอง ความผิดพลาด ความยากลำบากหรือสิ่งทำทนายไม่ได้เป็นความอ่อนแอ แต่เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เรียนรู้มากกว่า

3. แนวทางของวินัยเชิงบวกจะมีลักษณะสร้างสรรค์

เมื่อครูตระหนักถึงความเข้มแข็งของเด็กๆ แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนก็จะเพิ่มสูงขึ้น และนักเรียนก็จะมองตัวเองว่ามีความสามารถเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ วินัยเชิงบวกให้ความสำคัญต่อบทบาทของครูในการเสริมสร้างความมั่นใจและความภูมิใจในคุณค่าของตนเองของนักเรียน ส่งเสริมการพึ่งตนเองและปลูกฝังความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถในแนวทางของวินัยเชิงบวก ครูมีบทบาทเป็นเหมือนครูฝึกที่คอยสนับสนุนนักเรียนในการเรียนรู้แทนที่จะลงโทษเวลาที่นักเรียนทำงานผิดพลาดหรือประพฤติไม่เหมาะสม ครูจะอธิบาย สาธิตให้ดู และทำตัวให้เป็นแบบอย่างสำหรับแนวคิดและพฤติกรรมที่อยากให้นักเรียนได้เรียนรู้มากกว่า แทนที่จะพยายามควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน ครูจะพยายามเข้าใจว่าทำไมนักเรียนจึงทำเช่นนั้นและพยายามนำทางนักเรียนไปในทิศทางที่พึงประสงค์มากกว่า

4. แนวทางของวินัยเชิงบวกคือการพยายามทำให้ทุกคนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม วินัยเชิงบวกจะเคารพความแตกต่าง ารระหว่ างบุคคลและสิทธิที่เท่าเทียมกันของเด็ก นักเรียนทุกคนจะได้รับการยอมรับให้เข้าอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ และทุกคนจะมีสิทธิได้รับการศึกษาในมาตรฐานเดียวกัน การประเมินและวินิจฉัยจะใช้เพื่อ

- แยกแยะปัญหาการเรียนรู้ประเภทต่างๆ
- เพื่อให้เข้าใจปัญหาเหล่านั้นได้ดียิ่งขึ้น
- ปรับสภาพต่างๆ ในห้องเรียนเพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสประสบความสำเร็จมากที่สุด
- ช่วยนักการศึกษาให้หาวิธีต่างๆ ที่จะสอนเด็กทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินและวินิจฉัยจะไม่นำมาใช้เพื่อ
 - ตีตราหรือแยกประเภทเด็ก
 - มองเด็กแบบเหมารวม
 - แยกเด็กบางคนออกจากกลุ่ม

ในการสร้างเสริมวินัยเชิงบวก สิ่งที่น่าสนใจที่สำคัญคือ การสอนด้วยความตระหนักถึงความต้องการเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน ความเข้มแข็ง ทักษะทางสังคมและวิธีการเรียนรู้ภายในห้องเรียนที่ต้อนรับนักเรียนทุกคนอย่างดีที่สุดเท่าที่ทางโรงเรียนจะสามารถทำได้

5. การใช้วินัยเชิงบวกเป็นงานเชิงรุก

ครูจะมีประสิทธิภาพสูงกว่ามาก หากวางแผนที่จะช่วยนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในระยะยาวมากกว่าที่จะใช้เพียงปฏิกริยาตอบโต้เพื่อจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้าไปเรื่อยๆ การให้การศึกษาในเชิงรุกจะต้องประกอบไปด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ

- ความเข้าใจและสามารถเข้าไปจัดการถึงรากเหง้าของปัญหาในการเรียนรู้และปัญหาพฤติกรรมของเด็ก
 - การกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะส่งเสริมความสำเร็จและป้องกันข้อขัดแย้งและนำไปใช้จริง
 - การหลีกเลี่ยงการตอบโต้กับปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น

6. วินัยเชิงบวกคือการเรียนรู้มีส่วนร่วม

นักเรียนจะมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้เมื่อเขาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ วินัยเชิงบวก

เป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการเคารพมุมมองของนักเรียน แทนที่จะเน้นการบังคับ และควบคุม วินัยเชิงบวกจะพยายามให้นักเรียนได้ออกความเห็นและแสดงมุมมองของตน และมีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมของห้องเรียน

สรุป

การสร้างเสริมวินัยเชิงบวกจะเน้นที่การส่งเสริมความสามารถ ความพยายาม และการพัฒนาหรือปรับปรุงตนเองของนักเรียน วิธีการในแนวทางนี้จะไม่มองว่าความผิดพลาดเป็นความล้มเหลว แต่เป็นโอกาสที่จะเรียนรู้และปรับปรุงทักษะของตนเอง ความผิดพลาด ความยากลำบาก หรือสิ่งทำไม่ได้เป็นความอ่อนแอ แต่เป็นสิ่งกระตุ้นให้เรียนรู้มากกว่า

เรื่องที่ 4.3 การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาวินัยเชิงบวก

การที่จะช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมดี นักเรียนจะต้องอยู่ในห้องเรียนที่มีการจัดการดีและมีประสิทธิภาพ เมื่อเราคิดถึงการจัดการห้องเรียน ส่วนใหญ่จะคิดถึงการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนหรือสงสัยว่าทำอะไรเราจึงจะควบคุมห้องเรียนได้แต่ที่จริงแล้วปฏิกริยาของเราต่อพฤติกรรมหรือปัญหาทางพฤติกรรมของนักเรียนควรคิดถึงเป็นลำดับสุดท้าย ในห้องเรียนที่มีการจัดการดีการควบคุมนักเรียนจะทำได้ผ่านการสร้างวินัยเชิงบวก ซึ่งจะใช้เวลาไม่นานมากและแทบจะไม่ทำให้การเรียนการสอนสะดุดเลย และ การที่จะทำอย่างนี้ได้ครูจะต้องจัดการกับองค์ประกอบบางอย่าง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นแรกที่สุดในการวางแผนคือการกำหนดให้ชัดเจนว่าที่เราพูดว่า "การจัดการห้องเรียน" นั้นหมายความว่าอย่างไร ซึ่งตามปกติก็จะหมายความถึงการสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และการจัดพฤติกรรมและกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดี การจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพจึงหมายถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสอนสำหรับครู และเอื้อต่อการเรียนและการมีพฤติกรรมที่ดีสำหรับนักเรียนทุกคนการจัดการห้องเรียนที่ไม่มีประสิทธิภาพมักจะทำให้เกิดความวุ่นวายสับสนนักเรียนไม่ทราบว่าคุณคาดหวังอะไรจากเขา ไม่เข้าใจว่าจะวางอย่างไรหรือตอบสนองครูอย่างไร ไม่รู้ขอบเขตและไม่รู้ว่าหากประพฤติไม่ดีแล้วจะมีผลอะไรติดตามมา การจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดและยากที่สุดที่ควรที่จะพัฒนาขึ้นมาให้ได้ แม้กระทั่งครูที่มีประสบการณ์หลายปีบางครั้งก็จะพบกับนักเรียนบางคนหรือห้องที่ท้าทายวิธีการที่เคยใช้ได้ผลมาหลายปี และทำให้ต้องหาวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการกับสถานการณ์ในห้องเรียน และเพราะห้องเรียนเป็นสถานที่ซึ่งนักเรียนมารวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบจึงเป็นทักษะที่สำคัญในการอุดหนุนของครูที่จะต้องให้สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนอยู่ในระดับที่ดีที่สุด

การทำให้ห้องเรียนน่าอยู่

ในห้องเรียนที่ไม่มีการวางสิ่งของให้เหมาะสม นักเรียนของเราจะมีความรู้สึกเช่นนี้เหมือนกัน เขาอาจมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพราะเป็นปฏิกริยาต่อความรู้สึกหงุดหงิดหรือกังวล ห้องเรียนที่มีการจัดวางและใช้เนื้อที่ที่ดีจึงเป็นการป้องกันพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นได้ และจะมีผลต่อความสำเร็จของการสอนในแต่ละชั่วโมงด้วย

การที่จะจัดห้องเรียนอย่างไร (หรือเรื่องอื่นๆ อีกทุกด้านเกี่ยวกับห้องเรียน) ขึ้นอยู่กับความชอบของครูเช่นเดียวกับความชอบของนักเรียนด้วยตอนต้นปีจึงควรจัดห้องเรียนแล้วถามนักเรียนว่ารู้สึกสะดวกสบายกับห้องเรียนแบบนี้ไหม หรือถ้ายังให้ดีกว่านั้นให้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ แล้วขอให้แต่ละกลุ่มมองไปรอบๆ ว่าสิ่งของต่างๆ ในห้องเรียนเป็นอย่างไร และวางแผนผังห้องเรียนที่เขาอยากจะได้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากในห้องเรียนนั้นมีนักเรียนอยู่หลายคน ให้ใช้ความคิดจากแผนผังหรือรูปวาดเหล่านี้ เพื่อออกแบบ "ห้องเรียนส่วนตัว" ของนักเรียน ลองใช้ห้องแบบนี้ดูสักหนึ่งหรือสองสัปดาห์แล้วถามนักเรียนอีกว่ายังรู้สึกสบายอยู่ไหม ถ้าไม่ก็ลองเปลี่ยนใหม่อีกจนกว่านักเรียนจะรู้สึกพอใจยิ่งไปกว่านั้น เมื่อไคร้ก็ตามที่นักเรียนเริ่มรู้สึกเบื่อเกี่ยวกับห้องเรียนก็สามารถจัดใหม่ได้ตลอดเวลาห้องเรียนที่นี้อาจต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. ต้องมองเห็นทุกคน ครูสามารถมองเห็นนักเรียนได้ทุกคนตลอดเวลาเพื่อที่จะคอยติดตามดูการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียน ท่านจะต้องมองเห็นประตูจากโต๊ะครูหน้าห้อง นักเรียนจะต้องมองเห็นครูได้ง่ายโดยไม่ต้องหันหรือเคลื่อนไหวมาก

2. จัดที่นั่งสำหรับทุกคน (พยายามไม่ให้เกิดความรู้สึกแออัด) ในห้องที่มีนักเรียนจำนวนมาก เนื้อที่ทุกตารางนิ้วล้วนมีค่า เพื่อให้ได้ใช้เนื้อที่อย่างคุ้มค่าที่สุดครูควรใช้แนวทางสามประการต่อไปนี้คือ

1) ย้ายเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่จำเป็นออกไปให้หมดใช้เสื่อแทนโต๊ะ-เก้าอี้ใช้ชั้นวางของที่ติดบนฝาผนังสำหรับเก็บของที่นักเรียนไม่ต้องหยิบใช้ตลอดเวลาเพื่อให้มีเนื้อที่บนพื้นกว้างขึ้น ถ้าในห้องเรียนมีตู้เก็บของส่วนตัวของนักเรียน (ล็อกเกอร์) ควรเอาออกไปไว้หน้าห้องตรงริมประตู และถ้าทำได้ควรเก็บของใช้และสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องใช้ขณะสอนของครูไว้ในห้องพักครูหรือที่ที่ปลอดภัยนอกห้องเรียน ถ้าครูไม่จำเป็นต้องใช้โต๊ะตัวใหญ่จริงๆ ก็ควรขอโต๊ะตัวเล็กๆ ดูกว่า

2) ควรใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสอน และจัดให้มีกิจกรรมที่เป็นการมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นในบทเรียน เพื่อลดความรู้สึกแออัด ลองบรรยาย เพียงส่วนหนึ่งของชั่วโมง เช่น คาบละ 20 นาที เพราะนักเรียนก็มักจะมึน สมาธิได้นานเพียงแค่นี้ และใช้เวลาที่เหลือเน้นที่หัวข้อเรื่องสำคัญหนึ่งหรือสองเรื่อง อาจแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ เพียง 5-6 คน มีทั้งหญิง-ชายคละกันออกไป แล้วมอบหมายให้แต่ละกลุ่มทำกิจกรรมที่มีเนื้อหาส่งเสริมซึ่งกันและกัน เช่น หากเป็นชั่วโมงเรขาคณิต อาจให้กลุ่มหนึ่งพยายามคิดหาสิ่งของที่มีรูปทรงกลมให้ได้จำนวนมากที่สุด อีกกลุ่มหนึ่งหาสิ่งของที่มีรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสให้มากที่สุด ฯลฯ เมื่อใกล้หมดชั่วโมงให้กลับมารวมกลุ่มใหญ่อีกครั้งและขอให้แต่ละกลุ่มนำเสนอสิ่งที่กลุ่มของตนได้รวบรวม

3) พยายามใช้พื้นที่นอกห้องเรียนให้บ่อยที่สุดที่จะทำได้บริเวณโรงเรียนอาจเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยสิ่งที่น่าสนใจ และเป็นห้องเรียนกลางแจ้งที่นักเรียนอาจสำรวจค้นคว้าได้อย่างสนุกสนาน เป็นส่วนที่ส่งเสริมกิจกรรมในห้องเรียนอีกทางหนึ่ง เป็นแหล่งสำคัญของการพัฒนาทักษะทางสังคมและความคิด ช่วยเพิ่มความหลากหลายในการเรียนรู้และให้บทเรียนที่สำคัญในเรื่องการร่วมมือกัน การเป็นเจ้าของความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มการเคารพสิทธิของผู้อื่นและความรับผิดชอบ ครูสามารถใช้

ส่วนต่างๆ ของบริเวณโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อสนับสนุนสิ่งที่สอนนักเรียนในห้องเรียนได้ เช่น ในตัวอย่างของวิชาเรขาคณิต ครูอาจให้นักเรียนออกไปค้นหาสิ่งต่างๆ ที่มีรูปทรงตามที่กำหนดในบริเวณโรงเรียนให้ได้มากที่สุดแล้วนั่งลงใต้ต้นไม้เพื่อบันทึกสิ่งที่ค้นพบ โดยครูคอยติดตามความก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา เมื่อเหลือเวลาสิบนาทีก่อนหมดคาบเรียน อาจกลับมารวมกันในห้องเรียนหรือนอกห้องก็ได้ เพื่อนำเสนอสิ่งที่นักเรียนได้ค้นพบ

การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ หากห้องเรียนของท่านมีเนื้อที่กว้างพออาจจัดโต๊ะ-เก้าอี้นักเรียนในแบบต่างๆ กันขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม เช่น จัดเป็นรูปตัวยูหรือรูปเกือกม้าสำหรับการอภิปรายทั้งห้องจัดเป็นกลุ่มรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสำหรับทำงานกลุ่ม จัดเป็นแถวสำหรับการสอบหรือทำงานรายบุคคล พยายามคำนึงถึงความสะดวกในการเคลื่อนไหวระหว่างโต๊ะ-เก้าอี้ที่จัดเป็นรูปร่างต่างๆ นี้ด้วยพื้นที่ซึ่งต้องใช้บ่อยหรือ "เส้นทางจราจร" (เช่น ทางเดินระหว่างแถว) ไม่ควรมีสสิ่งกีดขวางและทุกคนเดินได้สะดวก อาจใช้ชั้นหนังสือ โต๊ะ เสื่อ หรือพรมเพื่อกำหนดพื้นที่เฉพาะสำหรับกิจกรรมบางอย่างหากต้องการแบ่งห้องหรือพื้นที่บนฝาผนังเพิ่มเพื่อติดตั้งหรือแสดงผลงานนักเรียนอาจใช้ด้านหลังของชั้นวางหนังสือหรือฉากแบ่งบริเวณห้องซึ่งทำจากไม้แผ่นหรือวัสดุในท้องถิ่นโดยนักเรียนเองหรือผู้ปกครอง

สรุป

การจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดและยากที่สุดที่ควรที่จะพัฒนาขึ้นมาให้ได้ แม้กระทั่งครูที่มีประสบการณ์หลายปีบางครั้งก็จะพบกับนักเรียนบางคนหรือทั้งห้องที่ทำทนายวิธีการที่เคยใช้ได้ผลมาหลายปี และทำให้ต้องหาวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการกับสถานการณ์ในห้องเรียน และเพราะห้องเรียนเป็นสถานที่ซึ่งนักเรียนมารวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบจึงเป็นทักษะที่สำคัญในการอุดหนุนของครูที่จะต้องให้สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนอยู่ในระดับที่ดีที่สุด

เรื่องที่ 4.4 คำพูดทางบวก

จากแผนเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ได้มีการจัดทำโครงการสื่อสารปฏิสัมพันธ์และบริหารชั้นเรียนทางบวกสันติวิธีของครูกับนักเรียน ซึ่งได้กล่าวถึงคำพูดทางบวกจากผลการวิจัย ดังนี้

1. คำพูดทางบวกที่นักเรียนอยากให้ครูพูดกับตน เมื่อเกิดความท้อแท้ผิดหวัง 15 คำพูด
2. คำพูดทางบวกที่นักเรียนอยากให้ครูพูดกับตน เมื่อตั้งใจเรียนหรือทำงานแล้วเสร็จ 18 คำพูด
3. คำพูดทางบวกที่นักเรียนอยากให้ครูพูดกับตน เมื่อทำผิดหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน 20 คำพูด
4. คำพูดทางบวกของครูที่นักเรียนชอบ-พึงใจ 17 คำพูด
5. คำพูดทางลบและพฤติกรรมทางลบรุนแรงที่นักเรียนไม่ชอบ-ไม่พอใจ 30 คำพูด
6. คำพูดที่นักเรียนประทับใจอยากให้ครูพูด 10 คำพูด
7. คำพูดที่นักเรียนเสียดแทงใจ ไม่อยากให้ครูพูด 10 คำพูด

รายการตัวอย่างคำพูดจากผลการวิจัย	จำนวน	ตัวอย่างคำพูด
1. คำพูดทางบวกที่นักเรียนอยากให้ครูพูดกับตนเมื่อเกิดความท้อแท้ผิดหวัง	15 คำพูด	<ol style="list-style-type: none"> 1. สู้อย่าท้อถอย อดทน เข้มแข็ง 2. พยายามให้มาห สู้ต่อไป 3. ไม่เป็นไร ลองใหม่ อย่าท้อถอย 4. ครูให้กำลังใจ ทำใจดีๆ ไว้ 5. โอกาสหน้ายังมี เริ่มใหม่ได้ 6. ไม่สบายใจ มีอะไรหรือเปล่า 7. เปิดเรียนต้องตั้งใจเรียน 8. อย่าทำผิดอีก 9. ไม่เข้าใจให้ถาม ตั้งใจเรียน 10. พุดตลก มีแพ้ มีชนะ 11. ใจเย็นๆ 12. อย่าร้องไห้เลยคนดี 13. ความสำเร็จอยู่ที่ตัวเรา ต้องกล้า 14. มีอะไรมาบอกครูได้

รายการตัวอย่างคำพูดจากผลการวิจัย	จำนวน	ตัวอย่างคำพูด
		15. ต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด 16. ลืมเสียเถิด อย่าคิดมาก 17. ไม่เป็นไร ครูจะให้คะแนนฟรี
2. คำพูดทางบวกที่นักเรียนอยากให้คุณครูพูดกับตน เมื่อตั้งใจเรียนหรือทำงานแล้วเสร็จ	18 คำพูด	1. เก่งเยี่ยม วันนี้เก่งเป็นพิเศษ 2. ดีมากๆ ทำดีมาก 3. ตั้งใจทำงานดี เสร็จเรียบร้อย 4. ทำงานรวดเร็วดีเหมือนเดิม 5. อยากให้คุณครูพูดเพราะกับฉัน 6. พยายามต่อไป จะเก่งกว่านี้ 7. ต้องอย่างนี้สิ 8. ครูภูมิใจในตัวเธอ 9. เสร็จแล้วหรือ 10. เรียนเก่ง 11. เรียนสูงๆ นะ 12. มีความรับผิดชอบ 13. เสร็จแล้วเล่นได้/ช่วยเพื่อน 14. ขอให้ทำดีเช่นนี้ตลอดไป 15. อยากให้นักเรียนเจริญก้าวหน้าทุกคน 16. ครูจะพาไปกินไอติม 17. ทำงานเสร็จแล้วให้อ่านหนังสือ 18. ครูรักนักเรียน
3. คำพูดทางบวกที่นักเรียนอยากให้คุณครูพูดกับตน เมื่อทำผิดหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน	20 คำพูด	1. อย่าทำผิดอีก ครูให้อภัย ให้โอกาส 2. เธอควรทำตามกฎระเบียบของโรงเรียน 3. อย่าลืมอีกนะ ปรับปรุงตัวให้ดี 4. อย่าทำไม่ดีอีก จะทำให้นิสัยไม่ดี 5. พูดดีๆ กับนักเรียน 6. ไม่เป็นไร คนเราทำผิดพลาดได้ 7. เธอปรับปรุงใหม่นะ ครูจะดีใจมาก 8. การปฏิบัติตามกฎโรงเรียนเพื่อความเรียบร้อย

รายการตัวอย่างคำพูดจากผลการวิจัย	จำนวน	ตัวอย่างคำพูด
		9. ไม่ตีนักเรียน 10. ครูยกโทษให้ เพราะนักเรียนรับผิดชอบ 11. อย่าให้ครูผิดหวังในตัวเธอ 12. ทำโทษพอสมควร เช่น ไปทำจิตอาสา 13. ให้นักเรียนไปเก็บขยะ กวาดโรงเรียน 14. ครูจะเสียใจถ้านักเรียนไม่ฟังครู 15. ทำตามทีครูกบอก เพราะครูหวังดีต่อเธอ 16. ไม่ควรทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน 17. ฟังครูเตือนบ้าง 18. อยากให้ครูเข้าใจเหตุผล 19. นักเรียนครูขอโทษที่เข้าใจเธอผิด
4. คำพูดทางบวกของครูที่นักเรียนชอบ- ฟังใจ	17 คำพูด	1. เรียนเก่ง เก่งขึ้น 2. ตั้งใจเรียนดี ทำงานเรียบร้อย 3. เธอมีน้ำใจ สามัคคี 4. เธอพูดเพราะ 5. เป็นเด็กดี 6. นิสัยดี 7. ครูเป็นห่วงเธอ 8. ครูไว้ใจเธอ 9. ต้องการให้ครูช่วยอะไร 10. ไม่มีเงินมาบอกครู 11. หัวใหม่ 12. นึกถึงอนาคตให้มากๆ 13. มีอะไรมาปรึกษาครูได้ 14. ไม่เป็นไร ตั้งต้นใหม่ 15. ครูให้งานมากไหม เสร็จแล้วหรือ 16. ห้องเรียนสะอาดดี 17. เธอพอจะเข้าใจแล้วนะ
5. คำพูดทางลบและพฤติกรรมทางลบรุนแรงที่นักเรียนไม่ชอบ-ไม่พอใจ	30 คำพูด/	1. ต่ำ ตวาด แข่ง ต่ำหนี ดู โง่ ชู 2. ทำไม่ตั้งใจเรียน

รายการตัวอย่างคำพูดจากผลการวิจัย	จำนวน	ตัวอย่างคำพูด
	พฤติกรรม	3. พูดไม่เพราะ พูดคำหยาบ มึง กู 4. ไม่ได้เรื่องสักอย่าง 5. เร่งตลอดเลย เอะอะอะไรก็จะตี 6. ชีบ่น ดุมาก ตี ทำโทษ 7. ใครไม่ส่งงานออกมาเย็นหน้าห้อง 8. โมโหง่าย ใส่อารมณ์ ไม่มีเหตุผล 9. ไม่ยุติธรรม ผิดหวังในตัวครู 10. ทำงานไม่ดี ไม่เสร็จ ไม่เรียบร้อย 11. ทำงานไม่เสร็จไม่ต้องกลับบ้าน 12. เสียงดังน่ากลัว โวยวานนักเรียน 13. เอนิสัยไม่ดี ครูจึงตีเธอ 14. ตั้งสมญาเปรียบเทียบแบบรับไม่ได้ 15. ใจร้ายกับหนูและเพื่อน 16. หยิกแก้ม ตีกัน บิดหู โขกหัว 17. เธอไม่ทำงาน ครูประจำชั้นจะลงโทษ 18. ครูให้แบบฝึกหัดมากจังเลย 19. ไม่ต้องมาให้เห็นหน้าไม่ต้องมาเรียน 20. ไม่เคยเห็นหรือไง 21. สอนแบบไม่ตั้งใจ 22. จะอดทน-ด่าทั้งในและนอกห้องเรียน 23. ด่าถึงพ่อแม่ รอให้เรียนจบแล้วคอยดูบ้าง 24. ครูชอบพูดว่าไม่ว่าง ไม่มาดูห้องเรียน 25. พวกเขาไม่ชอบเรียนกับฉันใช้ใหม่ จะหาคนอื่นมาสอนแทน 26. เธออีกแล้ว ครูจะไม่รัก 27. ไม่เข้าเรียนมาโรงเรียนทำไม ขวางหู ขวางตา 28. เสียใจด้วยนะได้ศูนย์คะแนน 29. ครูเอาก้อนหินขว้างหน้าเมื่อมาช้า 5

รายการตัวอย่างคำพูดจากผลการวิจัย	จำนวน	ตัวอย่างคำพูด
		นาที 30. เธอเนอร์คุณพ่อแม่ ผลาญเงิน
6. 10 คำพูดทางบวก คำพูดที่ประทับใจ	10 คำพูด	1. พยายามเข้านะ 2. ทำดีแล้วจ๊ะ 3. ขอให้เรียนเก่ง ได้คะแนนดี 4. ตั้งใจเรียนนะ 5. ไม่เป็นไร เอาใหม่แล้วกัน 6. บอกครูซิว่า ครูช่วยอะไรเธอได้บ้าง 7. ครูคือเพื่อนของพวกคุณ 8. อย่าสนใจอดีต 9. ชอบใจมาก 10. ดี เก่ง
7. คำพูดที่เสียตแห่งใจ 10 คำพูดทางลบ	๑๐ คำพูด	1. ทำไมคนอื่นทำได้ เธอทำไม่ได้ 2. ทำไมพวกเธอโง่จัง คำคำหยาบคาย 3. พ่อแม่ไม่สั่งสอน 4. เธออยู่ก็ไม่มีประโยชน์อะไรหรอก 5. เรียนไปก็ไม่รู้เรื่อง 6. ไปกินหญ้าไป 7. สอนไม่รู้จำจํา ทำไมเธอเข้าใจยากอย่าง นี้ หัดเป็นเหมือนคนอื่นบ้างสิ 8. อย่าโชว์พาวเวอร์ (Power) อย่า แสดงออกจนนอกหน้า 9. พวกเธอนี่ซี้เกียจจริงๆ 10. นี่เธอใช้มือทำหรือ ครูใช้เท้าทำยัง ดีกว่านี้เลย

ตอนที่ 5 สันติศึกษาเพื่อจัดการความขัดแย้งในโรงเรียน

เรื่องที่ 5.1 สันติและความขัดแย้ง

ถวิลวดี บุรีกุลกล่าวว่า เหตุการณ์นักเรียนทำร้ายกันเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2544 จนมีนักเรียนเสียชีวิต และหลายคนได้รับความบาดเจ็บ ตลอดจนทรัพย์สินเสียหายมีมูลค่ามากกว่า 4 ล้านบาท กลายเป็นสิ่งที่สร้างความสะเทือนขวัญ รันทดใจของประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครองทั้งหลาย เหตุการณ์นี้มีใช่ครั้งแรกแต่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าแทบทุกปี ปีละหลายครั้ง ทั้งๆที่ฝ่ายทางการออกมาประกาศว่าต้องมีมาตรการจัดการปัญหาเหล่านี้ก็ตาม สาเหตุความรุนแรงต่างๆที่เกิดขึ้นนี้ก็คือความขัดแย้ง และนักเรียนพยายามหาแนวทางแก้ความขัดแย้งให้หมดสิ้นไปด้วยวิธีที่พวกเขาคิดว่าเหมาะสมแต่มักลงเอยด้วยความเสียหาย นักเรียนเหล่านั้นยังเป็นเยาวชนของประเทศ การปลูกฝังให้พวกเขามีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจะเป็นสิ่งที่สำคัญของประเทศ เพราะเยาวชนเหล่านั้นคือพลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต ตลอดจนเป็นการนำไปสู่การเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นมากขึ้นทั้งนี้เพราะประชาธิปไตยที่ได้มาโดยสันติวิธีมีกัยยั่งยืนกว่าการได้มาด้วยความรุนแรงและเลือดของผู้บริสุทธิ์ อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต หากเราเข้าใจความขัดแย้งเราจะสามารถเรียนรู้หรือสร้างให้เกิดความขัดแย้งได้ แต่สิ่งที่ทำหาก็คือการใช้หลักความร่วมมือกันมาใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ของมวลมนุษยและสันติวิธี

เมื่อยอมรับการมีความขัดแย้งแต่ทำอย่างไรจึงจะให้มีการจัดการความขัดแย้งโดยวิธีทางสันติ เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายดังที่เคยเกิดและกำลังเกิดขึ้น การนำหลักสูตรสันติศึกษามาใช้ในโรงเรียนจัดเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในยุคสมัยนี้ เพราะประเทศที่มีแต่ประชาชนที่นิยมความรุนแรงประเทศนั้นจะหาความสงบสุขได้อย่างไร

สันติและความขัดแย้ง

สันติ (Peace) เป็นกระบวนการของการตอบสนองต่อความหลากหลายและความขัดแย้งด้วยการอดทน การมีจินตนาการและการยืดหยุ่น โดยเป็นความรับผิดชอบของบุคคล เพื่อแน่ใจในสิทธิมนุษยชน

ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นการดิ้นรน ระหว่างกลุ่มอย่างน้อย 2 กลุ่มซึ่งเชื่อว่ามีเป้าหมายคล้ายกันแต่ทรัพยากรมีน้อยและมองอีกฝ่ายว่าเป็นผู้แทรกแซง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน จึงมีการโต้แย้งหรือความไม่ลงตัวกันและมีการโต้ตอบกับอีกฝ่ายหรืออีกกลุ่ม

แต่อย่างไรก็ตาม เราต้องยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมชาติ แต่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีรุนแรงเป็นอุปสรรคของการมีสันติ ดังนั้นทำอย่างไรจึงจะแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธีได้ หรือเมื่อเกิดความขัดแย้งเกิดขึ้น ควรจะมีมาตรการอย่างไร

เนื่องจากเราเชื่อว่าการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี โดยการไม่ใช้ความรุนแรงเป็นสิ่งที่เหมาะสม และนำมาสู่สันติสุขสถาพร จึงควรมีการเรียนการสอน “สันติศึกษา” ซึ่งครอบคลุมการจัดการความขัดแย้งในโรงเรียนทุกระดับ

การศึกษาเป็นการผลักดันให้เกิดการลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเป็นการสอนให้คนอยู่ร่วมกันได้โดยสันติและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ความขัดแย้งในสถานศึกษาเกิดจากความแตกต่างในเรื่องต่างๆ อาทิ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมขึ้นกับความแตกต่างในชาติพันธุ์ดั้งเดิม ความแตกต่างทางสังคมขึ้นกับความแตกต่างในเพศ กลุ่ม ความสามารถทางกายภาพและจิตใจ

การโต้ตอบของแต่ละคน หรือของแต่ละสถาบันต่อความแตกต่างเหล่านี้มักเป็นเรื่องของอคติ การกีดกัน การทำร้าย การก่ออาชญากรรม ความขัดแย้งเหล่านี้ เป็นเรื่องซับซ้อนเพราะรากฐานของความขัดแย้งไม่เพียงเป็นเรื่องของอคติและการแบ่งแยกที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างของสังคมและวัฒนธรรมแต่เป็นเรื่องของโครงสร้างและความสัมพันธ์ของความไม่เท่าเทียมอีกด้วย

การศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้ง

โครงการการศึกษาการจัดการความขัดแย้งเป็นการกำหนดกรอบสำหรับปัญหาต่างๆเหล่านี้ และส่งเสริมการยอมรับโดยวิธีการติดต่อสื่อสารและความเข้าใจร่วมกัน

สำหรับการศึกษาการจัดการความขัดแย้ง โรงเรียนควรพิจารณาปัจจัยสำคัญดังนี้

- สมาชิกมีทักษะและได้ยอมรับความรู้ในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทนต่อความแตกต่างเหล่านี้หรือไม่

- สมาชิกมีความตั้งใจที่จะยอมรับความขัดแย้งที่เกิดจากคุณค่าและวัฒนธรรมที่แตกต่างในชุมชนอันหลีกเลี่ยงไม่ได้

- มีการสร้างการตระหนักให้เกิดขึ้นในชุมชน ในเรื่องการยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นโอกาสที่จะเติบโตได้ มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและเคารพผู้อื่นหรือไม่

- สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนทัศนะว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นสิ่งที่สร้างความเข้มแข็งให้สังคมโรงเรียน

เยาวชนต้องได้รับการปลูกฝังให้เชื่อและเข้าใจว่าสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลายแต่ไม่มีความรุนแรงเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและเป็นเป้าหมายที่แท้จริง

สรุป

การศึกษาเป็นการผลักดันให้เกิดการลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเป็นการสอนให้คนอยู่ร่วมกันได้โดยสันติและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ความขัดแย้งในสถานศึกษาเกิดจากความแตกต่างในเรื่องต่างๆ อาทิ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมขึ้นกับความแตกต่างในชาติพันธุ์ดั้งเดิม ความแตกต่างทางสังคมขึ้นกับความแตกต่างในเพศ กลุ่ม ความสามารถทางกายภาพและจิตใจ

เรื่องที่ 5.2 การป้องกันความรุนแรง และการสร้างความปลอดภัย

เราต้องมีมาตรการที่จะให้นักเรียนสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมได้ ความท้าทายพื้นฐานคือการฝึกให้เยาวชนมีทักษะและรู้ กระบวนการที่จะสร้างพวกเขาให้จัดการและแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ เมื่อประสบการณ์ของพวกเขาในกระบวนการการตัดสินใจที่ใช้การ เจริญต่อตรง การไกล่เกลี่ย หรือการมีฉันทานุมัติขึ้นในโรงเรียนหรือในกิจกรรมของเยาวชน พวกเขา ก็สามารถใช้กระบวนการแก้ความขัดแย้งในชีวิตประจำวันได้

โรงเรียนเองไม่สามารถเปลี่ยนสังคมที่มีความรุนแรงได้ด้วยลำพังแต่โรงเรียนสามารถ

- ให้ความรู้ในเรื่องทางเลือกของความรุนแรง
- ให้ความรู้ในการปฏิบัติในสังคม
- ให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจและยอมรับในผลของพฤติกรรมของพวกเขา

การเรียนการสอนในเรื่องสันติวิธี จะทำให้เยาวชนมีความรู้ ความสามารถ และรู้กระบวนการที่ต้องเลือกทางเลือกต่างๆ สำหรับพฤติกรรมที่มีความรุนแรงเมื่อพวกเขาพบกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่มขึ้น โดยคาดหวังว่าเมื่อเยาวชนเรียนรู้วิธีการที่จะจัดการความรุนแรง ความขัดแย้งต่างๆ จะลดลงและสันติสุขจะตามมาในที่สุด

อย่างไรก็ตามโรงเรียนต้องประเมินระบบของตนและหาความสนับสนุนโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง โรงเรียนให้เป็นสถานที่ปลอดภัยที่เยาวชนจะปลอดภัยจากความรุนแรง เพื่อให้สามารถคิดและเรียนรู้เพื่อ เป็นคนดีในอนาคตได้

เมื่อมีสันติศึกษาซึ่งรวมการจัดการความขัดแย้งแล้วอย่าให้เป็นเพียงหลักสูตร แต่ควรนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของเยาวชนและผู้ใหญ่ด้วย เพื่อสร้างการเติบโตทางวิชาการและสังคม การมีการศึกษาด้านนี้ช่วยให้โรงเรียนมีโครงสร้างของการปกครอง มีการพัฒนานโยบาย มีเป้าหมาย มีการตัดสินใจในเรื่องหลักสูตร และวางแผนเพื่อการศึกษา โดยครูและนักเรียนเรียนรู้ร่วมกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน เมื่อมีการแก้ปัญหาความขัดแย้งร่วมกันขึ้น การยอมรับนับถือ การเอื้ออาทร การอดทน การสร้างความเป็นธรรม จะเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต ในที่สุด

เพราะเหตุใดจึงต้องมีการเรียนการสอนด้านสันติวิธี

โรงเรียนควรมีโครงการนำหลักสูตรด้านการจัดการความขัดแย้งและสันติวิธีมาใช้เนื่องจาก

1. กระบวนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (อาทิการตัดสินใจโดยการเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย การมีฉันทานุมัติ) สามารถปรับปรุง บรรยากาศของโรงเรียนได้
2. มาตรการจัดการความขัดแย้ง สามารถลดความรุนแรงได้
3. การฝึกอบรมด้านนี้ช่วยให้นักเรียนและครูมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนพัฒนาทักษะในเรื่องของชีวิต

4. การฝึกอบรมด้านการตัดสินใจโดยใช้การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย และฉันทามติ จะก่อให้เกิดกิจกรรมของการเป็นพลเมืองร่วมกัน

5. เปลี่ยนความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาความรุนแรงให้ไปยังนักเรียน แทนที่จะอยู่ที่ผู้ใหญ่ และเน้นที่การเรียนการสอนมากกว่าการเน้นที่ระเบียบ

6. ระบบจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนที่จะมีประสิทธิผลมากกว่าการควบคุมความประพฤติ

7. การฝึกอบรมจะช่วยเพิ่มทักษะในการฟัง การคิดอย่างสร้างสรรค์ และฝึกการแก้ปัญหา

8. การศึกษานี้จะเน้นการมองที่คนอื่นที่แตกต่างไป มองความแตกต่างด้วยสันติ การมีทักษะเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตได้ในสังคมโลกที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้

9. การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับปัญหาที่เยาวชนประสบ และผู้ที่ได้รับการอบรมจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เองแทนที่จะให้ผู้ใหญ่คอยแก้ปัญหาให้

การศึกษาควรประกอบด้วย

- ความเข้าใจในเรื่องการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
- กระบวนการทางหลักสูตร
- กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย
- การสร้างชั้นเรียนที่มีแต่สันติ
- การสร้างโรงเรียนที่มีแต่สันติ

สรุป

การเรียนการสอนในเรื่องสันติวิธี จะทำให้เยาวชนมีความรู้ ความสามารถ และรู้กระบวนการที่ต้องเลือกทางเลือกต่างๆ สำหรับพฤติกรรมที่มีความรุนแรงเมื่อพวกเขาพบกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มขึ้น โดยคาดหวังว่าเมื่อเยาวชนเรียนรู้วิธีการที่จะจัดการความรุนแรง ความขัดแย้งต่างๆจะลดลงและสันติสุขจะตามมาในที่สุด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่อง 5.2 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 5.2

ใบงานที่ 1

ชื่อหลักสูตร การปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี

ตอนที่ 1 การบริหารจัดการในชั้นเรียน

คำสั่ง 1. จงอธิบายความสำคัญของการบริหารจัดการในชั้นเรียน

2. หากนักศึกษาเป็นครูผู้สอนในวิชาคอมพิวเตอร์ จะมีวิธีการบริหารจัดการในชั้นเรียนอย่างไร เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

คำแนะนำ ศึกษาความหมาย ลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการในชั้นเรียน แล้วอธิบาย

1. จงอธิบายความสำคัญของการบริหารจัดการในชั้นเรียน

.....
.....
.....
.....
.....

2. หากเป็นครูผู้สอนในวิชาคอมพิวเตอร์ จะมีวิธีการบริหารจัดการในชั้นเรียนอย่างไร เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 3

ชื่อหลักสูตร การปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี

ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และเทคนิคการจัดการชั้นเรียนด้วยความเสมอภาค

คำสั่ง แบ่งกลุ่ม 3 – 4 คน รวบรวมประสบการณ์ในการทำติกาชั้นเรียน โดยให้ทุกคนรู้ลมหายใจ 1 นาที แล้วค่อยสนทนาอย่างมีสติ โดยรู้ลมหายใจขณะสนทนา

1. ลักษณะของกติกาในชั้นเรียนที่ดี

-
-
-
-
-

2. วิธีการทำให้กติกาในชั้นเรียนเป็นจริง

-
-
-
-
-

ใบงานที่ 4

ชื่อหลักสูตร การปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี

ตอนที่ 4 การสร้างวินัยเชิงบวกในห้องเรียน

คำสั่ง จงอธิบายเกี่ยวกับการคิดทางลบของท่านตามลำดับ

คำแนะนำ อธิบายตามความคิด

เรื่องที่คิดลบ

.....

.....

.....

ความคิดทางลบในเรื่องนั้น

-
-
-

ความคิดทางบวกที่มาทดแทน

-
-
-

เกณฑ์การพิจารณาความคิดทางบวก

1. เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงแต่ถูกมองข้ามไป
2. ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีขึ้น
3. นำไปสู่การกระทำที่ดีขึ้น

ใบงานที่ 5

ชื่อหลักสูตร การปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธี

เรื่องที่ 5 สันติศึกษาเพื่อจัดการความขัดแย้งในโรงเรียน

คำสั่ง จงแลกเปลี่ยนในกลุ่มดูว่าความคิดทางบวกที่เกิดขึ้นตรงกับเกณฑ์ทั้ง 3 ข้อหรือไม่ รวมทั้ง

ข้อเสนอแนะในการคิดทางบวกอย่างอื่น ๆ

- เด็กในอดีตและเด็กในปัจจุบัน

.....
.....
.....

- “การลงโทษ” คืออะไร

.....
.....
.....

- ความเสียหายที่เกิดจากการลงโทษด้วยความรุนแรง

.....
.....
.....

- “การสร้างวินัย” คืออะไร

.....
.....
.....

- การสร้างวินัยเชิงบวกคืออะไร และมีผลอย่างไร

.....
.....
.....